

COURTISANE FESTIVAL

NOTES ON CINEMA

— 21ST EDITION —

30 MARCH > 3 APRIL 2022

GHENT

MINARD, SPHINX CINEMA, KASKCINEMA, PADDENHOEK

WWW.COURTISANE.BE

SELECTION
Recent and rediscovered films

2

ARTIST IN FOCUS

Ana Vaz

30

ARTIST IN FOCUS

Trevor Mathison

48

Encontros

60

PRACTICAL

72

FESTIVAL SCHEDULE

78

INTRO

“Een informele stam wiens leden elkaar herkennen wanneer ze elkaar ontmoeten.” Zo lezen we in de openingstekst van *Encontros*, het filmisch ensemble van verwantschappen en ontmoetingen die Pierre-Marie Goulet samenweefde rond de polyfonische muziekcultuur van de Portugese Alentejo regio. De film groeide naar eigen zeggen uit een drang om “de aanwezigheid te omschrijven van een sonore, muzikale, poëtische, menselijke stam, een analoge en verrassende stam waarvan het territorium niet overeenstemt met een geografisch bekend gebied.” Gedichten ontmoeten landschappen, dichters en zangers vinden elkaar in schoonheid en verwondering, traditionele liederen reizen over de grenzen heen om zich vandaag met elkaar te vermengen. Het ging er Goulet niet om de herinnering aan een uitstervende cultuur opnieuw op te rakelen en haar trieste balans op te maken, maar om de weg te openen voor de levende krachten die geen rekening houden met de verdeling tussen hier en daar, tussen gisteren en morgen.

Wat we in de film herkennen, wat ons diep roert en ontroert, is precies datgene wat we verlangen van het land dat cinema heet. Een land dat op geen enkele geografische kaart voorkomt maar ze tegelijk allemaal omvat. Een land dat weerstaat aan voorbestemde topografieën en zich steeds opnieuw vernieuwt als belofte van onvermoede ontmoetingen en onbegrensde verbindingen tussen tijden, ruimtes en mensen. Een land, zoals criticus Serge Daney ooit schreef, dat we adopteren om er op onze beurt door geadopteerd te worden. Het is dit land dat we met liefde bereizen, steevast op zoek naar nieuwe avonturen en perspectieven, ten allen tijde open voor deviaties die ons kunnen laten afwijken van de geijkte paden.

Maar het reizen zou nauwelijks gedenkwaardig zijn zonder de mogelijkheid in de ervaringen te delen. Het is dit delen dat centraal staat in het Courtisane festival, dat is opgebouwd als een weefsel van cinematografische werken die het voorbije jaar indruk hebben gemaakt, oud en nieuw, lokaal en internationaal, kort en lang. Het is dit delen, hopen we, dat de grond vormt voor een soortgelijke “informele stam” zoals Goulet die omschreef: als een stam van toeschouwers en luisteraars die elkaar vinden in verwondering en vervoering. We hopen dan ook van harte dat jullie het festivalprogramma ervaren zoals wij dat neigen te doen: als een veelheid van stemmen, klank- en beeldwerelden die — zoals een van de gedichten in *Encontros* aangeeft — “*ons die vertrouwde zekerheid brengen / dat we nooit alleen zijn geweest.*”

“An informal tribe whose members recognise each other when they meet”, so reads the opening text of *Encontros*, the cinematic ensemble of affinities and encounters that Pierre-Marie Goulet wove together around the polyphonic music culture of Portugal’s Alentejo Region. The film grew out of an urge to “circumscribe the presence of a sonorous, musical, poetic, human tribe; an analogous and surprising tribe whose territory does not correspond to any geographically known area.” Poems meet landscapes, poets and singers find each other in beauty and wonder, and traditional songs travel across borders to mingle with each other today. Goulet’s aim was not to resurrect the memory of a culture in the process of dying out and to take stock of its sad state of affairs, but to open the way for the living forces that do not take into account the divisions between here and there, between yesterday and tomorrow.

What we recognise in the film, what moves us deeply, is precisely what we desire from the land called cinema. A land that does not appear on any geographical map but which, at the same time, includes them all. A land that resists preconceived topographies and constantly renews itself as a promise of unexpected encounters and borderless connections between times, spaces and people. A land, as critic Serge Daney once wrote, that we adopt so that it could adopt us in turn. It is this land that we travel with love, always looking for new adventures and perspectives, always open to deviations that could take us off the beaten track.

But the journey would hardly be memorable without the opportunity to share the experience. It is this act of sharing that is at the heart of the Courtisane festival, which is constructed as a fabric of cinematic works that have made an impression over the past year — old and new, local and international, short and long. It is through this shared experience that we hope to form the ground for a similar “informal tribe”, as Goulet described it: as a tribe of spectators and listeners who find each other in wonder and enchantment. We sincerely hope, therefore, that you experience the festival programme as we tend to do: as a multiplicity of voices, worlds of sound and image that — as one of the poems in *Encontros* indicates — “*bring us that familiar certainty / that we have never been alone.*”

Selection

Een dialoog tussen recente en herontdekte films van kunstenaars en filmmakers die zich bewegen door het uitgestrekte terrein van het bewegend beeld.

A dialogue between recent and rediscovered films by artists and filmmakers who work in the expanded field of moving image practice.

1

MINARD

WOE/WED 30 MARCH 20:00

OPENING NIGHT

Kind Hearts

Olivia Rochette, Gerard-Jan Claes

2022, BE, HD video, Dutch / French / English spoken, English subtitles, 87'

Billie en Lucas, een jong Brussels koppel, starten hun studies aan de universiteit en staan voor een jaar vol veranderingen. Hun denkbeelden over de toekomst, twijfels over relaties en verwachtingen van het volwassen leven vormen de basis voor gesprekken met vrienden en elkaar. *Kind Hearts* toont op een integere wijze hoe vormend maar ook onzeker (eerste) liefde kan zijn.

“Met *Kind Hearts* maakten we geen documentaire over liefde maar kijken we naar een concrete liefdesrelatie, verbeelden we het contact tussen twee geliefden, Billie en Lucas. De ervaring van liefde is nauw verbonden met dat van een vertelling, in onze gedachten herscheppen we de liefde tot een avontuur. Die notie van constructie ziet zich ook weerspiegeld in de vorm van de film, gekenmerkt door een ambivalentie tussen inscenering en documentaire. Het werken aan een film heeft voor ons ook met aandacht te maken, met zorg en concentratie, zowel in de keuze van de vorm als in de verhouding tot mensen en plaatsen. Met *Kind Hearts* hebben we de ambitie om op een liefdevolle wijze te kijken naar hoe deze geliefden zich tot de wereld vandaag en tot elkaar verhouden.” (Olivia Rochette & Gerard-Jan Claes)

Billie and Lucas, a young Brussels couple, both leave for university facing a year rife with change. Visions of the future, doubts about relationships and the expectations of adult life make up the main material for their conversations with friends and each other. *Kind Hearts* paints a candid portrait of the formative but also uncertain facets of every (first) love.

“For *Kind Hearts*, we did not set out to make a documentary ‘about’ love, but instead wanted to take a look at a love affair in the concrete, depicting meeting points between the two lovers Billie and Lucas. The experience of love is closely linked to the experience of narrative; in our minds, we recreate love as an adventure. This notion of love as construction is also reflected in the form of the film, characterised by its ambivalent place between staging and documentary. For us, working on a film is always a matter of attention, care and concentration, both in its choice of form and in its relationship to people and places. *Kind Hearts*’ ambition is to adopt a loving gaze at how these two lovers relate to the world and each other.” (Olivia Rochette & Gerard-Jan Claes)

In the presence of Olivia Rochette & Gerard-Jan Claes

Voor de openingsavond is een ticket in voorverkoop nodig, voor genodigden en geaccrediteerden is een reservatie nodig. (zie p. 72)

For the opening night a presale ticket is required, for guests and accredited a reservation is required. (see p. 72)

MORGAN QUAINANCE PROGRAM A

PADDENHOEK
DON/THU 31 MARCH 20:00

Deze twee programma's brengen een selectie films van een van de boeiendste opkomende stemmen binnen de kunstenaarscinema. De in Londen wonende Morgan Quaintance is schrijver, muzikant, radio- en televisiemaker en curator. Alle korte films van Quaintance ontplooiën zich in de tijd — herinnering en de samenhang tussen een onophoudelijk bewegend heden en het verleden vormen een rode draad doorheen zijn rijk getextureerd werk. De meeste van zijn korte films gaan uit van deze tijdsrelaties en leiden tot een exploratie van begraven of vergeten geschiedenissen, via het geheugen en de reconstructie van het verleden door middel van foto's en archiefmateriaal. Hij stelde twee programma's voor om samen die zijn werk combineren met films van anderen.

These two programs present a selection of films from one of the most exciting emerging voices in artist-made cinema. Morgan Quaintance is a London-based writer, musician, broadcaster, and curator. All Quaintance's short films unfold in time — recollection and the connection between the continuously moving present and the past form a common thread throughout his texturally rich work. Most of his short films rely on these temporal relations and add up to an exploration of buried or forgotten histories through memory via the reconstruction of the past through photographs and archive material. On this occasion, he has compiled two programs combining his work with films by others.

In the presence of Morgan Quaintance

ALL MY LIFE

All My Life

Bruce Baillie

1966, US, 16mm, sound, 3'

A modern favorite! De film is erg kort: de soundtrack is een opname op een oude bekraste vinylplaat van een nummer van Ella Fitzgerald waarnaar de titel verwijst en de film duurt even lang als de tijd om de plaat af te spelen. Een loutere beschrijving van dit werk kan banaal overkomen: een houten schutting langs een oude houten rioolbuis te midden van een overvloed aan wilde, rode rozen — en ten slotte, telefoondraden die zich aftekenen tegen de hemel. En toch is het resultaat een aspect van de realiteit, bewogen doorheen de creatieve Geest tot het ontstaan van een uniek, vreugdevol evenement! (Bruce Baillie)

A modern favorite! The film is very brief: it uses the soundtrack of a scratched, old Ella Fitzgerald vinyl recording with the foregoing title, and lasts only as long as it takes to play the record. A mere written description of the work might appear banal: a picket fence paralleling an ancient wooden sewage pipe among cascading, wild red roses — and finally a few telephone wires against the sky. Yet the result is to take an aspect of reality, sift it through the creative Mind, and produce a singular, joyous event! (Bruce Baillie)

A Human Certainty

Morgan Quaintance

2021, UK, HD video, sound, 21'

A Human Certainty volgt de neurotische mijmeringen van een door de dood geobsedeerde romanticus in de greep van de post-breakup blues. De auto-immuunziekte van de heilige Lidwina, de tabloid-straatfotograaf Weegee en de spiritualistische grootmoeder van de filmmaker komen samen om te reflecteren over een bijzonder pijnlijke dag aan het strand.

A Human Certainty follows the neurotic ramblings of a death-obsessed romantic in the throes of post-breakup blues. The autoimmune condition of St. Lidwina, the tabloid street photographer Weegee, and the filmmaker's own spiritualist grandmother all come together to reflect on a particularly painful day at the beach.

A HUMAN CERTAINTY

RIP

NINETY, NINETY-FIVE

EARLY YEARS

RIP

Morgan Quaintance

2022, UK, HD video, sound, 3'

RIP, Rollostraat 18 en *Lee Valley* zijn onderdeel van een reeks 'miniatur' films die Quaintance doorlopend produceert. Deze korte werken duren altijd minder dan drie minuten en geven de filmmaker steeds de mogelijkheid een specifiek formeel of conceptueel idee te exploreren. Het werkproces kan heel vrij en geïmproviseerd zijn, of zeer tijdsintensief en sterk gemonteerd. Alle films maken gebruik van archiefmateriaal of opnames die Quaintance draaide met een DV- of High 8 video camera. Door het gebruik van deze media, in plaats van 16mm, ontstaat de mogelijkheid sneller te produceren met een meer intuïtieve benadering.

RIP, Rollostraat 18 and *Lee Valley* are all part of a series of 'miniature' films that Quaintance is continually producing. These short films are all under three minutes long and allow the filmmaker to explore a single formal or conceptual idea. The process of realisation can either be loose and improvisatory or time intensive and heavily edited. Each of the films uses either archival material, or footage Quaintance has shot using a DV or High 8 video camera. Using these mediums, instead of 16mm, allows for quicker production and a more intuitive approach.

Ninety, Ninety-Five

Kevin Jerome Everson

2014, US, HD video, sound, 3'

Ninety, Ninety-Five handelt over de moeilijkheden om te slagen en de old-school manier om alcohol te maken.

Ninety, Ninety-Five is about not quite succeeding and the old-school way of making spirits.

Rollostraat 18

Morgan Quaintance

2022, UK, HD video, sound, 2'

Early Years

Morgan Quaintance

2019, UK, HD video, sound, 15'

Early Years is een portret van de op Jamaica geboren veelzijdige kunstenaar Barbara Samuels. De film spreekt over haar ervaringen binnen de eerste generatie van de diaspora in Londen en haar ontdekking van de bevrijdende mogelijkheden tot zelfontplooiing door een vroege stap in het artistieke leven.

Early Years is a portrait of Jamaican-born artistic polymath Barbara Samuels. It features an account of her first generation, diasporic experience in London, and her discovery of the liberatory possibilities for self-actualisation offered by an early entry into creative life.

3

MORGAN QUAINTANCE PROGRAM B

PADDENHOEK
DON/THU 31 MARCH 22:00

Cold Open

Seamus Harahan

2012, UK, video, sound, 12'

De zes korte sequenties van *Cold Open*, dat deel uitmaakt van een langere reeks, gaan van het indirecte tot het voyeuristische — het ene moment elegisch, romantisch zelfs, het andere ondoorgrondelijk en sinister. De scènes van dit portmanteau project — en ja, het zijn scènes — dringen een verhaal op of staan minstens op het punt er een te vinden, terwijl ze terzelfdertijd elk rationeel relaas van gebeurtenissen weerleggen en de waarde of het idee zelve van een narratief opzeggen. (Adam Pugh)

The six short sequences of *Cold Open*, part of a larger series, veer from the oblique to the voyeuristic. At points elegiac, romantic even; at others, inscrutable, sinister, the scenes which this portmanteau project presents — and they are scenes — impose a narrative, or at least begin to locate one, while simultaneously refuting any sensible account of events; cancelling the very idea, or value, of a narrative. (Adam Pugh)

COLD OPEN

Surviving You, Always

Morgan Quaintance

2020, UK, HD video, sound, 19'

De transcendentale belofte van psychedelische drugs versus de concrete en gewelddadige ervaringen van het leven in de grootstad. Deze twee tegenovergestelde realiteiten vormen het decor van een puberale ontmoeting die verteld wordt door middel van stilstaande beelden en een geschreven vertelling.

The transcendental promise of psychedelic drugs versus a concrete and violent experience of metropolitan living. These two opposing realities form the backdrop for an adolescent encounter told through still images and written narration.

Workers Leaving the Job-Site

Kevin Jerome Everson

2013, US, HD video, sound, 7'

Een andere opname, een ander tijdperk, een andere fabriek. Dit is een variatie op de klassieker uit 1895 van de gebroeders Lumière, opgenomen in Mississippi in de zomer van 2012.

Another take, another era, another factory, shot in Mississippi in summer 2012, this is a riff on the Lumière Brothers classic 1895 film.

SURVIVING YOU, ALWAYS

WORKERS LEAVING THE JOB-SITE

Lee Valley

Morgan Quaintance

2022, UK, HD video, sound, 3'

RIP, Rollostraat 18 en *Lee Valley* zijn onderdeel van een reeks 'miniatur' films die Quaintance doorlopend produceert. Deze korte werken duren altijd minder dan drie minuten en geven de filmmaker steeds de mogelijkheid een specifiek formeel of conceptueel idee te exploreren. Het werkproces kan heel vrij en geïmproviseerd zijn, of zeer tijdsintensief en sterk gemonteerd. Alle films maken gebruik van archiefmateriaal of opnames die Quaintance draaide met een DV- of High 8 video camera. Door het gebruik van deze media, in plaats van 16mm, ontstaat de mogelijkheid sneller te produceren met een meer intuïtieve benadering.

RIP, Rollostraat 18 and *Lee Valley* are all part of a series of 'miniature' films that Quaintance is continually producing. These short films are all under three minutes long and allow the filmmaker to explore a single formal or conceptual idea. The process of realisation can either be loose and improvisatory or time intensive and heavily edited. Each of the films uses either archival material, or footage Quaintance has shot using a DV or High 8 video camera. Using these mediums, instead of 16mm, allows for quicker production and a more intuitive approach.

In the presence of Morgan Quaintance

LEE VALLEY

South

Morgan Quaintance

2020, UK, HD video, sound, 28'

South neemt twee antiracistische en anti-autoritaire bevrijdingsbewegingen, in Zuid-Londen en de South Side in Chicago, als uitgangspunt voor een expressionistisch onderzoek naar de kracht van de individuele en collectieve stem. Verweven met de eigen biografie van Morgan Quaintance, die zowel in London als Chicago heeft gewoond, reflecteert de film ook over kwesties als sterfelijkheid en de wil om een wereld gekenmerkt door concrete relaties te overstijgen.

Taking two anti-racist and anti-authoritarian liberation movements in South London and Chicago's South Side as a point of departure, *South* presents an expressionistic investigation of the power of individual and collective voice. Interlinked with Morgan Quaintance's own biography (time spent living in both London and Chicago), the film also considers questions of mortality and the will to transcend a world typified by concrete relations.

SOUTH

BYRON & SHELLEY: ILLUMINATI DETECTIVES

Byron & Shelley: Illuminati Detectives

Emily Allan & Leah Hennessey
2021, US, DCP, English spoken, 34'

Byron & Shelley: Illuminati Detectives is een pilotaflevering voor een tv-serie waarin de romantische dichters Lord Byron en Percy Shelly worden voorgesteld als seks- en drugsverslaafde undercoveragenten van een geheim genootschap dat magie en bijgeloof met alle mogelijke middelen wil uitroeien. Het verhaal speelt zich af aan de oevers van het Meer van Genève, waar ze in de greep zijn van een gotisch mysterie: is een plaatselijke man in steen veranderd door een seks-demon van Sappho? *Byron & Shelley* is een bizar verhaal over parallelle dimensies, het spookbeeld van risicovolle nieuwe bewakings-technologieën, de rol van poëzie in klassenoorlog, en de grenzen van het Verlichtingsdenken aan het einde van de wereld.

Byron & Shelley: Illuminati Detectives is a pilot episode for a TV series which imagines the Romantic poets Lord Byron and Percy Shelly as sex crazed, drug-addled undercover agents of a secret society dedicated to wiping out magic and superstition by any means necessary. The story takes place on the shores of Lake Geneva, which are gripped by a gothic mystery: has a local man been turned to stone by a Sapphic sex demon? *Byron & Shelley* is a weird story about parallel dimensions, the specter of bleeding-edge surveillance technology, the role of poetry in class warfare, and the limits of Enlightenment thinking at the end of the world.

NOSFERASTA: FIRST BITE

Nosferasta: First Bite

Bayley Sweitzer & Adam Khalil
2021, US, DCP, English spoken, 33'

In een non-lineaire tijdreis over 500 jaar koloniale vernietiging legt *Nosferasta: First Bite* de basis voor het verhaal van Oba, een onsterfelijke Rastafari vampier, en Christopher Columbus, Oba's oorspronkelijke bijter, die samenwerken om de koloniale infectie over de "nieuwe wereld" te verspreiden. Glimpen van Oba's vroege jaren als jonge protegé van Columbus worden vermengd met hedendaagse scènes van een nu sterfelijke Oba die de confrontatie aangaat met de imperiale bureaucratie die hij ooit hielp oprichten. Deze impressionistische melange werpt vragen op over auteurschap, samenwerking en mythe, terwijl het ook een sprankje hoop biedt dat het misschien mogelijk is om Babylon te ontvluchten terwijl je er nog steeds in leeft.

In an non-linear time warp spanning 500 years of colonial destruction, *Nosferasta: First Bite* sets the groundwork for the story of Oba, an immortal Rastafarian vampire, and Christopher Columbus, Oba's original biter, who work together spreading the colonial infection throughout the "new world." Glimpses of Oba's early years as Columbus' young protege are blended with present day scenes of a now mortal Oba as he confronts the imperial bureaucracy he once helped establish. This impressionistic blur poses questions of authorship, collaboration, and myth while also offering a glimmer of hope that perhaps it is possible to escape Babylon while still living inside of it.

Prism

Rosine Mbakam, Eléonore Yameogo, An van. Dienderen
2021, BE, DCP, English / French spoken, English subtitles, 78'

Een van de vele manieren waarop racisme diep verankerd is in onze filmcultuur is technisch van aard: het licht voor filmcamera's werd steeds gekalibreerd voor een witte huid, en ook andere productietools doorheen de filmgeschiedenis vertonen deze vertekening. Drie filmmakers exploreren collectief de letterlijke, theoretische en filosofische dimensies van die realiteit in dit discursieve, speelse en diepgaande non-fictie werk. In een reeks thematisch verbonden, provocatieve discussies en ondervragingen brengen Eléonore Yameogo uit Burkina Faso, de Belgische An van. Dienderen en Rosine Mbakam uit Kameroen het maken van hun eigen film in kaart, terwijl ze de filmische constructie van witheid en hoe die zich verhoudt tot macht, privilege en de mythe van objectiviteit, exploreren.

Among the many ways that racism is deeply entrenched in our film culture is a technical one: the lighting for movie cameras has always been calibrated for white skin, with other production tools reflecting the same bias throughout cinema history. Three filmmakers collectively explore the literal, theoretical, and philosophical dimensions of that reality in this discursive, playful, and profound work of nonfiction. In a series of thematically linked, provocative discussions and interrogations, Eléonore Yameogo from Burkina Faso, Belgian An van. Dienderen, and Rosine Mbakam from Cameroon chart the making of their own film, while exploring the cinematic construction of whiteness and how this relates to power, privilege, and the myth of objectivity.

*In the presence of Rosine Mbakam,
Eléonore Yameogo & An van. Dienderen*

This screening will run parallel with a screening of the film in the Siantou school in Yaoundé (Cameroon). The conversation with the filmmakers after the program will be for and with the audiences in Ghent and Yaoundé at the same time, connecting the 2 cities with a live videolink.

*In collaboration with Caravane Cinéma and
Tândor Films/Tândor Productions*

Dit programma, dat Lertxundi's speelse verkenning van de materialiteit van film in *Inner Outer Space* als vertrekpunt (of eerder aankomstpunt) neemt, richt de aandacht op de relaties tussen het natuurlijke en het geconstrueerde, tussen suggestie en betekenis, feit en fictie, beeld en geluid.

Taking as starting point (or rather point of arrival) Lertxundi's playful exploration of cinema's materiality and artifice in *Inner Outer Space*, this programme draws attention to the relationships between the natural and the constructed, between layers of suggestions and meanings, fact and fiction, image and sound.

Amaryllis – a study

Jayne Parker

2020, UK, digital, silent, 7'

Een korte studie van de binnenkant van amaryllisbloemen, gefilmd op 16mm. De centrale stamper, de meeldraden en de helmknoppen, die het gele stuifmeel produceren, tekenen zich af tegen het kleurveld van de bloemblaadjes. (Jayne Parker)

A short study of the interior of amaryllis flowers, shot on 16mm film. The central pistil, the stamens and the anthers, which produce the yellow pollen, are set against the colour field of the petals. (Jayne Parker)

AMARYLLIS – A STUDY

Earth in the Mouth

Ewelina Rosinska

2020, DE, digital, sound, 20'

In een caleidoscopische sequentie zoeken beelden naar verhalen die levens vormen — geloof, patriottisme, anarchisme, toerisme, terugkeer en aankomst, schetsen van het dagelijkse en de natuur. Zoals een fotoboek creëert de film nieuwe beelden en relaties tussen shots. Een tocht van impressies waarbij de contouren van de wereld trillen wordt opnieuw samengesteld. Gefilmd in Polen, Duitsland, Portugal, Griekenland en Brazilië, op 16mm, in 7 hoofdstukken. (DFFB)

In a kaleidoscopic sequence, images search freely for stories that shape lives — faith, patriotism, anarchism, tourism, returns and arrivals, sketches of daily life and nature. Like a photo book, the film creates new images and relationships between shots, reassembling a journey of impressions where the outlines of the world oscillate. Filmed in Poland, Germany, Portugal, Greece and Brasil. Shot in 16 mm, in seven chapters. (DFFB)

EARTH IN THE MOUTH

ISLAND FLYER: A POSTCARD FROM THE ISLE OF WIGHT

Island Flyer: A Postcard from the Isle of Wight

Rebecca Jane Arthur

2022, BE/UK, Super 8 to HD, English spoken, 12'

In *Island Flyer: A Postcard from the Isle of Wight* neemt Rebecca Jane Arthur ons mee op een reis naar een eiland in het Engelse Kanaal, op zoek naar vervlogen zomers.

In *Island Flyer: A Postcard from the Isle of Wight*, Rebecca Jane Arthur takes us on a journey to an island in the English Channel in pursuit of summertimes gone by.

The Vision Machine

Peggy Ahwesh

1997, US, 16mm, English spoken, 20'

De girls-only feestscènes in *The Vision Machine* hebben zowel het rossige uitzicht van overbelichte home video's als de rijkelijk gelakte textuur van renaissanceschilderijen die kraken onder het vernis. *The Vision Machine*, een variatie op Duchamps *Anemic Cinema* (Ahwesh schrijft de tekst van de popklassieker *Wild Thing* op een kromgetrokken video-versie van een roto-reliëf) en op Buñuels *Viridiana* (hier zijn de schooiers die het landgoed binnendringen vrouwelijke kunstenaars), is een geïnspireerde verbeelding van meisjes die zich opkleden en uitleven, razend enthousiast omdat ze het scherm hebben overgenomen. (Amy Taubin)

The girls-only party scenes in *The Vision Machine* have both the ruddy look of overexposed home movies and the richly burnished texture of Renaissance paintings cracking under their veneer. A riff on Duchamp's *Anemic Cinema* (Ahwesh inscribes the lyrics of the pop classic *Wild Thing* on a warped video version of a roto-relief) and on Buñuel's *Viridiana* (here the lowlifes invading the manor are women artists), *The Vision Machine* is an inspired depiction of girls dressing up and acting out, pleased as punch to have taken over the screen. (Amy Taubin)

THE VISION MACHINE

Inner Outer Space

Laida Lertxundi

2021, ES, 35mm, English / Spanish spoken, 16'

Lertxundi's eerste film sinds ze verhuisde van Californië naar Spanje in 2019 is een triptiek samengesteld uit drie onafhankelijke maar toch onderling verbonden delen — *Teatrillo*, *Inner Outer Space* en *Under the Nothing Night*. Een nieuwe omgeving voor de filmmaker, maar dezelfde zonovergoten blauwe lucht en zee. Zoals steeds bij Lertxundi is *Inner Outer Space* een film over relaties — tussen personages, tussen personages en het landschap, tussen beeld en klank — maar ook een deconstructie van het productieproces, die de materialiteit en de trucs van het filmen belicht. Net zoals de geblinddoekte vrouw die zich tracht te oriënteren in een nieuwe geografie, is Lertxundi aan het leren — door het maken van een film — om opnieuw kennis te maken met het landschap van het Baskenland, waar ze werd geboren. Het afsluitende hoofdstuk — waarin twee jonge vrouwen een mysterieuze choreografie uitvoeren tegen geprojecteerde beelden van golven — is een uitbarsting van puur gevoel. (Open City Documentary Festival)

Lertxundi's first film since relocating to Spain from California in 2019 is a triptych composed of three independent and yet interrelated pieces — *Teatrillo*, *Inner Outer Space* and *Under the Nothing Night*. A new setting for the filmmaker but the same sun-drenched blue sky and sea. Like all of Lertxundi's work, *Inner Outer Space* is a film about relationships — between characters, between characters and landscape, between image and sound — but also, and ultimately, a deconstruction of the production process that highlights materiality and artifice. Just like the blindfolded woman in the film who attempts to orientate herself in a new geography, Lertxundi is learning — through the making of a film — to reacquire herself with the landscape of her native Basque Country. The concluding chapter — in which two young women perform a mysterious choreography to the projected images of waves — is an outburst of pure feeling. (Open City Documentary Festival)

INNER OUTER SPACE

INSTANT LIFE

Instant Life

Anja Dornieden, Juan David González Monroy,
Andrew Kim

2022, DE, 16mm, English spoken, 27'

De drie films die u te zien krijgt zijn shot-voor-shot reproducties van de compilatiefilm *Instant Life* (1981). Elke film in *Instant Life* (1981) was een remake van een eerdere film die ook *Instant Life* (1941) heette. De eerdere *Instant Life* (1941) was één enkele film, geen compilatie. In 2017 besloten we om *Instant Life* (1981) opnieuw te maken. We hebben niet geprobeerd om *Instant Life* (1941) opnieuw te maken, omdat die *Instant Life* verloren is gegaan. *Instant Life* (1941) was een stomme film met live muzikale begeleiding. Na de voorstelling ontvingen de toeschouwers een gedrukt raadsel. *Instant Life* (1981) is een geluidsfilm. Het raadsel maakt deel uit van de film. Er bestaat geen antwoord op het raadsel.

The three films you will see are shot-for-shot reproductions of the compilation film *Instant Life* (1981). Each film in *Instant Life* (1981) was a remake of an earlier film also called *Instant Life* (1941). The earlier *Instant Life* (1941) was a single film, not a compilation. In 2017, we decided to recreate *Instant Life* (1981). We did not attempt to recreate *Instant Life* (1941) because that *Instant Life* is lost. *Instant Life* (1941) was a silent film presented with live musical accompaniment. After the show, audience members received a printed riddle. *Instant Life* (1981) is a sound film. The riddle is part of the film. No answer to the riddle exists.

*In the presence of Anja Dornieden, Juan David González Monroy,
Andrew Kim, Sasha Litvintseva & Beny Wagner*

CONSTANT

Constant

Sasha Litvintseva & Beny Wagner

2022, DE, DCP, English spoken, 40'

Constant is een reis door de sociale en politieke geschiedenis van het meten. De film verkent drie verschuivingen in de geschiedenis van de standaardisatie van metingen, van de landmeting die de privatisering van het Europese land in de vroegmoderne tijd stuurde, via de Franse Revolutie die de Metrische Revolutie stuurde, tot de conceptuele dematerialisatie van metingen in het hedendaagse tijdperk van Big Science. Elk hoofdstuk schetst de relatie tussen standaardisatie van metingen en ideeën over egalitarisme, 'agency', rechtvaardigheid en macht.

Constant is a journey through the social and political histories of measurement. The film explores three shifts in the history of measurement standardization, from the land surveying that drove Early Modern European land privatization, to the French Revolution that drove the Metric Revolution, to the conceptual dematerialisation of measurement in the contemporary era of Big Science. Each chapter traces the relationship of measurement standardization to ideas of egalitarianism, agency, justice, and power.

Camuflaje

— *Camouflage*

Jonathan Perel

2022, AR, DCP, Spanish spoken, English subtitles, 93'

Twee minuten lang zien we enkel onderbenen, blote voeten en asfalt. Wanneer een voet de grond raakt, horen we een slaand geluid, begeleid door het snelle ademen van de loper. Het ritme is regelmatig, en toch is er een urgentie aanwezig in het shot. De loper is Félix Bruzzone, een schrijver die in de buurt woont van de militaire basis Campo de Mayo, in de buitenwijken van Buenos Aires in Argentinië. Zijn onderzoek en ervaringen vormen de basis van Jonathan Perels film *Camuflaje*. In de voice-over legt hij uit wat hem drijft: de militairen lieten zijn moeder verdwijnen toen hij nog klein was. Pas nadat hij een eigendom had gekocht vlakbij Campo de Mayo kwam hij te weten dat ook zijn moeder daar stierf. Wat moet er worden aangevangen met deze woestijn waar de militairen 45 jaar geleden hun tegenstanders vermoordden? Bruzzone spreekt met bewoners van de streek in een reeks geënceneerde ontmoetingen. Een immobiliënagent spreekt over hoe de prijzen er stijgen, een aanvaring met soldaten valt beter mee dan verwacht, een overlevende van het kamp beschrijft met hoeveel weerstand ze te maken kreeg toen ze ijverde voor een gedenkteken of een documentatiecentrum. Bruzzone blijft rennen, onvermoeibaar. (Berlinale)

For two minutes, all we see are calves, bare feet and asphalt. Every time a foot hits the ground, it makes a slapping sound, accompanied by the runner's rapid breathing. The rhythm is steady, and yet there is an urgency to the shot. The runner is Félix Bruzzone, a writer who lives near the Campo de Mayo military base on the outskirts of Buenos Aires. His research and experiences serve as the basis for Jonathan Perel's film *Camuflaje*. He explains what drives him in voice-over: his mother was disappeared by the military when he was an infant. It was only after purchasing a property close to Campo de Mayo that he learnt that she also died there. What should be done with this wasteland on which the military killed its opponents 45 years ago? Bruzzone speaks with those who live in the area in a series of staged encounters. An estate agent gushes over the rise in property values, a run-in with soldiers turns out better than expected, a survivor of the camp describes how much resistance she faced in trying to erect a memorial, to say nothing of a documentation centre. Bruzzone keeps on running, tirelessly. (Berlinale)

9

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
ZAT/SAT 2 APRIL 11:00

Haruharasan no uta

— *Haruhara-san's Recorder*

Kyoshi Sugita

2021, JP, DCP, Japanese spoken, English subtitles, 120'

Kyoshi Sugita creëert een evocatief portret van de interieure wereld van een jonge vrouw door middel van impressionistische acties in de plaats van psychologie. Hoewel we slechts weinig over haar te weten komen is het centrale personage, gespeeld door Chika Araki, toch wonderbaarlijk aanwezig: ze huurt een appartement, krijgt een job in een café en begint rust te vinden na een tragische gebeurtenis. Door met zijn geduldige camera te focussen op ontmoetingen met vrienden, familie en onbekenden, lunches en thee tijd, op zowel mondaine als mystieke gebeurtenissen, brengt Sugita verrassende, onverklaarbare en vaak ontroerende momenten in het licht die raken aan het spirituele in het dagdagelijkse leven. Sugita's film, een adaptatie van een tanka (een kort gedicht) van Naoko Higashi, gebruikt de cinematografische vorm om aan het anders onuitdrukbaar uitdrukking te geven. (NYFF)

Kyoshi Sugita creates an evocative portrait of a young woman's interior world through impressionistic action rather than psychology. Though we learn little about her, the central character, played by Chika Araki, is marvelously present: she rents an apartment on her own, gets a job in a café, and begins to find peace after a recent tragic event. Fixing his patient camera on meetings with friends, family, and strangers, lunches and teatime, and occurrences both mundane and mystical, Sugita alights upon surprising, inexplicable, and frequently moving moments that hint at the spiritual in everyday life. Adapted from a tanka (a short poem) by Naoko Higashi, Sugita's film, which won the Grand Prize at FIDMarseille, employs the cinematic form to express the otherwise inexpressible. (NYFF)

Dit programma en het hieropvolgende (selectie 11) zijn samengesteld in dialoog met Sirah Foighel Brutmann, Eitan Efrat en Sonja Simonyi naar aanleiding van de eerste vertoning van *Is it a knife because...* en het *Nurture* programma dat in 2021 plaatsvond in de Beursschouwburg.

This program and the following program (selection 11) are curated in dialogue with Sirah Foighel Brutmann, Eitan Efrat and Sonja Simonyi on the occasion of the first screening of *Is it a knife because...* and the *Nurture* program that took place in 2021 at Beursschouwburg.

HÉTPRÓBA

Einschlafgeschichten (Brücken)

— *Bedtime stories (Bridges)*

Harun Farocki

1977, DE, 16mm to HD digital, German spoken, English subtitles, 3'

De *Einschlafgeschichten*, gemaakt in 1976-77, zijn verhaaltjes voor het slapengaan voor kinderen waarin Harun Farocki simpele objecten gebruikt om cinematografische methodes op te helderen. *Einschlafgeschichten* spreekt niet echt over bruggen, boten of spoorwegen maar over twee meisjes die de ruimte tussen overdag en dromenland vullen met een poëtisch spel, een eindeloos spel, een spel zonder einde. Een spel dat kan uitdoven zonder fragmentarisch te worden. "Ben je aan het slapen?", vraagt een van hen op het eind van een fragment — en het laatste shot toont de twee meisjes die aan het slapen zijn; het spel is voorbij. De meisjes worden gespeeld door Lara en Anna, de dochters van Farocki. (Hans J. Wulff)

The *Einschlafgeschichten* are bed-time stories for children, made in 1976/77, in which Harun Farocki uses simple objects to elucidate cinematographic methods. *Einschlafgeschichten* doesn't really speak of bridges, boats, or railroads but rather of two girls filling the space between daytime and dreamtime with a poetic game, an endless game, a game with no end. A game which can fade out without becoming fragmentary. "Are you asleep?", one of them asks at the end of a clip — and the final shot is of the two, asleep; the game is over. The girls are played by Lara and Anna, Farocki's daughters. (Hans J. Wulff)

In the presence of Sonja Simonyi, Sirah Foighel Brutmann & Eitan Efrat

Hétpróba

— *Seven Trials*

Dóra Maurer

1982, HU, 16mm to HD digital, Hungarian spoken, English subtitles, 53'

Seven Trials is een zelden vertoonde film van de Hongaarse neo-avant-garde kunstenaar Dóra Maurer. Het is een intiem portret van een operazangeres en haar vier kinderen, die samen amusante uitdagingen uitbeelden en tegelijk verborgen privé-tragedies onthullen voor de camera. De film werd in 2021 voor het *Nurture* programma (samengesteld door Sonja Simonyi, Sirah Foighel Brutmann en Eitan Efrat voor de Beursschouwburg) gedigitaliseerd en vertaald door het Nationaal Hongaars Filmarchief.

Seven Trials is a rarely shown film by Hungarian neo-avant-garde artist Dóra Maurer. It is an intimate portrayal of an opera singer/mother and her four children who act out amusing challenges while revealing hidden private tragedies in front of the camera. The film was digitized and translated by the National Hungarian Film Archive for the *Nurture* program at Beursschouwburg in 2021, programmed by Sonja Simonyi, Sirah Foighel Brutmann and Eitan Efrat.

Einschlafgeschichten (Schiffe)

— *Bedtime stories (Ships)*

Harun Farocki

1977, DE, 16mm to HD digital, German spoken, English subtitles, 3'

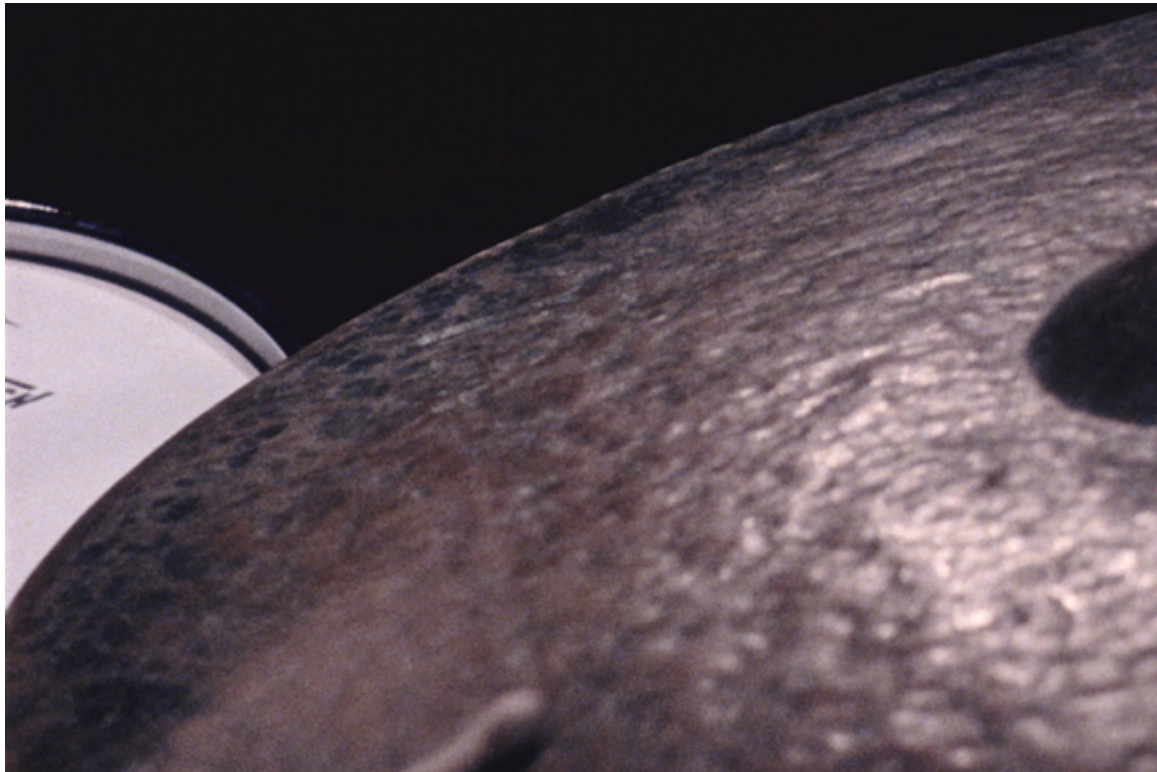
EINSCHLAFGESCHICHTEN (BRÜCKEN)

EINSCHLAFGESCHICHTEN (SCHIFFE)

IS IT A KNIFE BECAUSE...

MIROIR SÉB FRAGILE !

11

MINARD
ZAT/SAT 2 APRIL 22:00

Is it a knife because...

Sirah Foighel Brutmann & Eitan Efrat

2022, BE, HD digital, Hebrew / French spoken, English subtitles, 26'

Een compromisloze kijk op de manieren waarop het ouderschap en het proces van het maken van een film met elkaar botsen. Via een verzameling familievideo's daagt *Is it a knife because...* de zeggenschap van kinderen en volwassenen over hun beeltenis uit, terwijl verschillende vormen van geweld zichtbaar en hoorbaar worden binnen het huishouden en door het raam.

An uncompromising look at the ways in which parenthood and the process of filmmaking crush into each other. Through a collection of family videos *Is it a knife because...* challenges the agency kids and grown-ups have on their image, while different forms of violence render visible and audible within the household and outside the window.

She/Va

Marjorie Keller

1973, US, 16mm to HD digital, silent, 3'

Een jonge danseres verschijnt door montage in een andere choreografie. Deze film werd oorspronkelijk op 8mm gemaakt, op basis van een home movie.

A young dancer rechoreographed through film editing. This film was originally made in standard 8mm, from a home movie.

Miroir Séb Fragile !

Sirah Foighel Brutmann & Eitan Efrat

2017, BE, 16mm, sound, 23'

Miroir Séb Fragile ! is een muziekfilm opgedragen aan de cameraman Sébastien Koepfel, die stierf in 2013. De film werd gedraaid tijdens een opnamesessie van twee dagen als een experiment in improvisatie, op het vlak van muziek en het maken van beelden. Er werd gefilmd op Koepfels 16mm-pellicule, waarvan een deel vervallen was. De muziek werd live gespeeld door The Ramirez Brothers. Aan de opnames werd een laag van interpretatie en manipulatie toegevoegd door Laszlo Umbreit. Artur Castro Freire en Boris Belay filmde en het filmmateriaal werd met de hand ontwikkeld en gemanipuleerd door Artur Castro Freire en Eitan Efrat in LaboBXL.

Het werk is een uitnodiging om samen te komen tijdens een evenement waar film wordt geprojecteerd en muziek te horen is. Tussen afwezigheid en aanwezigheid komt tekst in beeld, een directe passage voor het licht creërend.

Miroir Séb Fragile ! is a music-film made in memory of cinematographer Sébastien Koepfel who passed away in 2013. The film was shot in a two-day recording session that was an experimentation in improvisation — in music and in image making. It was filmed on Koepfel's various 16mm film stocks, some of which were expired. The music was played live by The Ramirez Brothers. The recordings were added a layer of interpretation and manipulation by Laszlo Umbreit. The filming was made by Artur Castro Freire and Boris Belay and hand processed and manipulated by Artur Castro Freire and Eitan Efrat in LaboBXL.

The work is an invitation to gather around the event of film projection and music. In between absence and presence, text comes into view, creating a direct passage for the light.

The soundtrack of Miroir Séb Fragile ! is available on vinyl titled Seemingly Still, released in 2021 by AudioMER, argos and Messidor.

SHE/VA

*In the presence of
Sirah Foighel Brutmann & Eitan Efrat*

12

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
ZON/SUN 3 APRIL 13:30

The United States of America

James Benning

2022, US, DCP, sound, 98'

Een film uit 1975 van James Benning had reeds als titel *The United States of America*. Hij maakte destijds een reis doorheen het land en filmde de plaatsen en landschappen door de voorruit van zijn wagen. Deze nieuwe film doorkruist opnieuw de Verenigde Staten maar ditmaal zonder auto en gefilmd in statische opnames van ongeveer twee minuten. Een shot voor elke staat, alfabetisch gepresenteerd van Heron Bay, Alabama tot Kelly, Wyoming. De namen van de plaatsen zijn onbeduidend, maar de beelden waartoe ze behoren zijn dat allerminst. Het zijn prachtig gekadreeerde en opgebouwde shots van landschappen, stadsgezichten en de ruimtes daartussenin. Terwijl we bewegen van A naar Z vloeien de beelden samen tot een portret van de Verenigde Staten van vandaag en komen haar breuklijnen bijna terloops aan de oppervlakte: met hekkens omheinde faciliteiten, een uitgedroogde rivierbedding, fabrieken en raffinaderijen, vervallen straten en tankstations, een kamp onder een brug. Het verleden is daar ook en dringt het heden binnen via de liedjes en speeches die sporadisch de achtergrondgeluiden binnendringen. Of via de motieven die een volledige carrière oproepen: de wolken, treinen en cabines functioneren misschien ook als stand-ins voor films, niet enkel voor de staten. (Berlinale)

James Benning's first film called *The United States of America* was a 1975 trip across the country, capturing its scenery through a car windshield. This second one also crisscrosses the nation, but without a car, carving it up instead into a series of static shots of just under two minutes, one for each state, presented alphabetically, from Heron Bay, Alabama to Kelly, Wyoming. The names of the places are non-descript, but the images attached to them are anything but, immaculately composed shots of landscape, cityscape and the spaces in between. As we move from A to Z, the images coalesce into a portrait of today's USA, tracing out its fault lines almost in passing: fenced-off facilities, a river bed running dry, factories and refineries, run-down streets and gas stations, a camp under a bridge. The past is there too, seeping up through the songs and speeches that sporadically pierce the background noise or the motifs that evoke a whole career; the clouds, trains and cabins are stand-ins for films, not just states. (Berlinale)

13

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
ZON/SUN 3 APRIL 17:00

A Night of Knowing Nothing

Payal Kapadia

2021, IN/FR, DCP, Hindi / Bengali spoken, English subtitles, 96'

Payal Kapadia's hybride film *A Night of Knowing Nothing* is een koortsdroom over een onmogelijke liefde verknoopt met een bredere bespiegeling over hedendaags India. Kapadia's film, opgebouwd rond de brieven van hoofdrolspeelster L (die we niet te zien krijgen) aan de van haar vervreemde geliefde, K, verweeft fragmenten van een romance en momenten van huiselijk leven met documentair materiaal dat gedurende verschillende jaren op verschillende plaatsen in het land gefilmd werd.

Hoewel de grote filmmakers van de 'parallel cinema', zoals Ritwik Ghatak, Satyajit Ray en Mrinal Sen, zowel expliciet als impliciet worden opgeroepen, is *A Night of Knowing Nothing* allesbehalve een oefening in nostalgie. Integendeel, de droomachtige beeldtaal en het intellectueel inzicht van deze filmmakers krijgen een update in deze reflectie over de huidige staat van Kapadia's thuisland, en met name de obstakels waarmee de jeugd te maken krijgt. Een onverwacht urgente film die de prikkelende, potentiële belofte in de kortfilms waarmee Kapadia doorbrak, waarmaakt. *A Night of Knowing Nothing* kondigt een stoutmoedig filmtalent aan. (TIFF, Andréa Picard)

Payal Kapadia's hybrid feature *A Night of Knowing Nothing* is a fever dream of impossible love tied to a broader reflection on contemporary India. Structured around letters from an unseen protagonist, L, directed to her estranged lover, K, Kapadia's film is at once grand and contained, weaving fragments of a romance and moments of domestic life with handheld documentary footage captured around the country over several years.

Both explicit and subtle in its invocation of great parallel cinema filmmakers like Ritwik Ghatak, Satyajit Ray, and Mrinal Sen, *A Night of Knowing Nothing* is far from an exercise in nostalgia. Instead, it updates those artists' oneiric visuals and intellectual acumen to reflect on the current state of Kapadia's home nation — specifically the obstacles faced by its youth. A film of unexpected urgency that delivers on the exhilarating potential promised by Kapadia's breakthrough shorts, *A Night of Knowing Nothing* announces the arrival of an audacious cinematic talent. (TIFF, Andréa Picard)

DJOURHA ABOUDA & ALAIN BONNAMY

PADDENHOEK
ZON/SUN 3 APRIL 18:00

Het recent herontdekte en gerestaureerde *Ali au pays des merveilles* is een radicaal politiek werk over de werkomstandigheden van naar Frankrijk geëmigreerde arbeiders in de jaren 1970. Deze opmerkelijke film van Djourha Abouda en Alain Bonnamy, die een formele en esthetische kracht verbindt met een militante boodschap, is een schreeuw tegen uitbuiting en racisme die zonder toegevingen met de vinger wijst naar de Franse staat, de media, het kapitalisme en kolonisatie.

Abouda en Bonnamy hadden tijdens hun studies aan het filmdepartement van het Centre Universitaire in Vincennes (opgericht na mei 1968) reeds twee korte experimentele films gerealiseerd: *Algérie couleurs* (1972) en *Cinécité* (1974). Met *Ali au pays des merveilles* wilden ze het “ghetto van de experimentele cinema” verlaten en politieke en sociale problemen aankaarten. “Als Algerijnse wou ik graag op het gebied van de cinematografie werken omdat ik zeker niet de Franse cinema wou kopiëren,” stelde Abouda. Ver verwijderd van een contemplatie over of een representatie van ellende en armoede, laat deze poging tot een “andere cinema” de opkomst toe van een esthetische en politieke kracht die terzelfdertijd aanklaagt en bevrijdt. Na deze film verlieten Abouda en Bonnamy de weg van de cinema en kozen voor andere uitdrukkings- en kunstvormen. Djourha Abouda is vandaag gekend onder de naam Djura en als oprichter van de Kabylische en feministische muziekgroep Djurdjura. Alain Bonnamy is architect en fotograaf. In 1986 realiseerde hij nog de film *Le Caire, la Cité des morts* op basis van foto's van begraafplaatsen in Caïro.

Recently rediscovered and restored, *Ali au pays des merveilles* is a radical political work about the labor conditions of workers emigrated to France in the 1970s. Combining formal and aesthetic force with a militant message, this remarkable film by Djourha Abouda and Alain Bonnamy is a cry against exploitation and racism that points the finger without reservation at the French state, the media, capitalism and colonisation.

Abouda en Bonnamy had already made two short experimental films during their studies at the film department of the Centre Universitaire in Vincennes (founded after May 1968): *Algérie couleurs* (1972) and *Cinécité* (1974). With *Ali au pays des merveilles*, they wanted to leave the “ghetto of experimental cinema” and tackle political and social problems. “As an Algerian, I wanted to work in the field of cinematography because I certainly did not want to copy French cinema,” Abouda stated. Far from being a contemplation or representation of misery and poverty, this attempt at “different cinema” allows for the emergence of an aesthetic and political force/strength that simultaneously denounces and liberates. After this film, Abouda and Bonnamy left the path of cinema and chose other forms of expression and art. Djourha Abouda is known today under the name Djura and as founder of the Kabylitic, feminist music group Djurdjura. Alain Bonnamy is an architect and photographer. In 1986, he made the film *Le Caire, la Cité des morts* based on photos of Cairo's cemeteries.

ALGÉRIE COULEURS

CINÉCITÉ

ALI AU PAYS DES MERVEILLES

ALI AU PAYS DES MERVEILLES

Algérie couleurs

Djourha Abouda, Alain Bonnamy
1970-1972, FR, 16mm to HD digital, sound, 16'

Cinécité

Djourha Abouda, Alain Bonnamy
1974, FR, 16mm to HD digital, sound, 15'

De eerste twee films van Abouda en Bonnamy weigerden een verhaallijn te produceren en waren ontwikkeld volgens het principe van een kruisbestuiving van culturen, bezield door wederzijdse fascinatie voor de ander. Het zijn echte daden van liefde, geconcipeerd als caleidoscopische assemblages op basis van een muzikaal paradigma. In *Algérie couleurs* worden kleur en licht van de Maghreb, van de straten en huizen, gevat in een ritmische constructie, als een levendige toccata. Abouda en Bonnamy leggen bovenop de visuele dynamiek een “collage”, een soundtrack die in hoge mate bijdraagt tot de zintuiglijke overvloed van deze films, waar een quasi-permanente heen-en-weer tussen Oosterse en Westerse klanken zich metaforisch manifesteert. De ongebreidelde saxofoon van Albert Ayler telescopeert de betoverende stem van Om Kalsoum in *Cinécité*, een film die geheel gewijd is aan Parijs, de kosmopolitische en multiculturele stad van hun eigen geschiedenis. (J.M Bouhours, 1997)

Abouda and Bonnamy's first two films refused to produce a storyline and were developed on the principle of a true cross-fertilisation of cultures, animated by the mutual fascination for the other. They are true acts of love, conceived as kaleidoscopic assemblages based on a musical paradigm. In *Algérie couleurs*, the colour and light of the Maghreb, of its streets and houses, are captured in a rhythmic construction, in the manner of a lively toccata. Abouda and Bonnamy, however, lay a “collage” on top of the visual dynamics, a soundtrack that contributes greatly to the sensory abundance of these films, where a quasi-permanent back-and-forth between Eastern and Western musical sounds manifests itself metaphorically. Albert Ayler's unbridled saxophone telescopes the mesmerising voice of Om Kalsoum in *Cinécité*, a film entirely devoted to Paris, the cosmopolitan and multicultural city of their own history. (J.M Bouhours, 1997)

Ali au pays des merveilles

Djourha Abouda, Alain Bonnamy
1976, FR, 16mm to HD digital, sound, 59'

Een film over tijd en slijtage, over de bespottung en melancholie van de geschiedenis. De auteurs tonen het politieke verband aan tussen kolonisatie en emigratie. Het is geen militante film. Het is iets anders: een blik die zich afwendt van het leven van alledag en de ellende, en aan de uitbuiting waarvan de migrerende werknemers het slachtoffer zijn een dimensie van fantasie teruggeeft. De gegeven en uitgeknipte werkelijkheid is nog sterker, verrassender dan de fictie — zij is ook gewelddadiger dan het politieke discours. Voor Djourha “is het, als de film tot een politiek discours moet worden gereduceerd, beter om pamfletten te verspreiden.” (Tahar Ben, 1977)

A film about time and wear, about the mockery and melancholy of history. The filmmakers show the political connection between colonisation and emigration. It is not a militant film. It is something else: a gaze that turns away from everyday life and misery and gives back a dimension of fantasy to the exploitation of which migrant workers are the victims. The given and cut out reality is even stronger, more surprising than fiction — it is also more violent than the political discourse. For Djourha, “if cinema is to be reduced to political discourse, it is better to distribute pamphlets.” (Tahar Ben, 1977)

In the presence of Djourha Abouda

4K restaurations in 2021 by Image Retrouvée based on original negatives and a 16mm copy, led by the Talitha association in collaboration with Abouda et Bonnamy.

15

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
ZON/SUN 3 APRIL 20:00

CLOSING FILM

Orpheus

Vadim Kostrov

2021, RU, DCP, Russian spoken, English subtitles, 116'

De zomer loopt op zijn eind in Nijni Taguil, een industriestad in de Oeral, een doorsnee landschap in post-Sovjet Rusland. Vadim Kostrov groeide hier op, vertrok naar de hoofdstad en keert nu terug om zijn vroegere vriendin Anya te bezoeken, het startpunt van een portret van jonge mensen in hedendaags Rusland. Een jeugd die niet stralend is maar ook niet verloren, eerder gedesoriënteerd, met als enige kompas een verlangen naar kunst en schoonheid te midden van de troesteloosheid van een provinciestad.

Wie is Orpheus? De filmmaker? Is Anya zijn Eurydice? Het verloop van de film voert ons verder dan deze interpretatie en herinnert ons eraan dat de Griekse held niet enkel een minnaar is die er niet in slaagt zijn geliefde uit de dood te doen weerkeren. Hij is ook een rouwende dichter, een muzikant die klaagliederen puurt uit zijn verlies. Orpheus zou ook Anya kunnen zijn, die wanneer ze wakker wordt haar akoestische gitaar neemt en zingt, alleen in haar kamer. Of de jongens die, tegen een achtergrond van vergeeld behangpapier, om de beurt beklievende melodieën uit een oude piano toveren. Of misschien de vriendengroep die 's nachts de microfoon, dronkenschap en elektronische klaagzangen delen. Vadim Kostrov vindt via het filmen van de levens en kunst van zijn vrienden een Orfische jeugd uit, een gedeeld, collectief Orfisme. De toon van het rouwen, die aanwezig is in Anya's eerste lied, spreidt zich uit en moduleert van scène tot scène, tot aan het eind van deze dwaaltocht in clair-obscur. Waar rouwen ze om? Dat blijft ongrijpbaar en dat is de schoonheid van *Orpheus*. De adolescentie, de zomer, misschien de inwoners van een land. Rouwen om een verleden, of nog pijnlijker, om een toekomst. Wat overblijft is het heden, de essentie die de film vol tact en bescheidenheid onderzoekt: een heden dat doordrongen is van een doffe woede, gekleurd door verdriet, maar niet zonder vreugde, want het brengt ook vriendschap en muziek voort, in eenzaamheid of samen. Dat een 23-jarige filmmaker zonder al te grote nadrukkelijkheid of hysterie en met zeer bescheiden middelen, maar met een weelderig gevoel voor kadrering en licht, zijn filmen wijdt aan dit delen van het heden, vervult ons met de grootst mogelijke vreugde. (FID, Cyril Neyrat)

It is the end of summer in Nijni Taguil, industrial city of the Urals, an ordinary landscape of post-Soviet Russia. Vadim Kostrov grew up here, left for the capital, and is now returning to visit his former girlfriend Anya, setting in motion a portrait of young people in contemporary Russia. A youth that is neither golden nor lost, but rather disoriented, with no other compass than a desire for art and beauty in the dreariness of a provincial town.

Who is Orpheus? The filmmaker? Is Anya his Eurydice? The film's flow carries us beyond this interpretation, reminding us that the Greek hero is not just a lover who fails to bring back his beloved from death. He is also a bereaved poet, a musician who draws songs of lament from his loss. Orpheus might just as well be Anya, singing when she awakes with her acoustic guitar, alone in her room. Or the boys who, against a backdrop of faded wallpaper, take it in turns to pluck haunting melodies from an old piano. Or yet again, the group of friends sharing microphone, drunkenness and electric laments throughout the night. Filming the lives and art of his friends, Vadim Kostrov invents an Orphic youth, a shared, collective Orphism. The tone of mourning, present in Anya's first song, spreads and modulates from scene to scene, until the conclusion of this chiaroscuro drift. What are they mourning? That remains elusive and that is the beauty of *Orpheus*. Adolescence, the summer, perhaps the people of a country. Mourning for a past, and even more painfully, for a future. What remains is the present, the substance of which the film probes with tact and modesty: a present infused with dull anger, tinged with sadness, but not without joy as it nurtures friendship and music, whether solitary or shared. That a 23-year-old Russian filmmaker, without emphasis or hysteria, with very few means but with a luxurious sense of framing and lighting, should devote his cinema to this sharing of the present, fills us with utmost joy. (FID, Cyril Neyrat)

In the presence of Vadim Kostrov

*Voor de slotfilm is een ticket in voorverkoop nodig,
voor genodigden en geaccrediteerden is een reservatie nodig. (zie p. 72)*

*For the closing film a presale ticket is required,
for guests and accredited a reservation is required. (see p. 72)*

arama madi

Artist in Focus

Ana Vaz

De films van de Braziliaanse kunstenaar en filmmaker Ana Vaz bieden een kritische reflectie op de relaties tussen kolonialisme, moderniteit en naderende ecologische rampspoed. Haar haptische cinema destabiliseert de hiërarchische blik van de etnografische cinema en stelt die in vraag, terwijl zowel de instabiliteit van het perspectief als aanwezigheden voor en achter de camera worden benadrukt. Vaz stelt ons film als fysieke ervaring voor, een filmen “met het lichaam”, maar ze breidt de notie van een lichamelijke cinema ook uit naar het “lichaam” van film zelf — haar werk benadrukt vaak de materialiteit van het medium. Of zoals ze het verwoordt: “eerder dan een vreemde taal die moet worden aan- of afgeleerd, wordt cinema gemaakt vanuit het lichaam, het lichaam dat kijkt, dat vibreert, dat confronteert”. Haar complex gelaagde films speculeren over de relaties tussen mythe en geschiedenis, het zelf en de ander, via een kosmologie van referenties en perspectieven. Deze zes programma’s proberen een aantal van deze referenties zichtbaar te maken en laten het werk van Ana Vaz dialogeren met historische en hedendaagse door Vaz geselecteerde films die essentieel blijven voor haar praktijk en houding tegenover cinema: van gevestigde werken als Marguerite Duras’ *Les mains négatives* (1978) en Glauber Rocha’s *A Idade da Terra* (1980), waar Vaz rechtstreeks naar verwijst in *Les mains, négatives* (2012, met Julien Creuzet) en *A Idade da Pedra* (2013), over de films van de Cantrills die Vaz leerde kennen toen ze studeerde aan het Royal Melbourne Institute of Technology, tot het werk van hedendaagse Zuid-Amerikaanse kunstenaars en onderzoekers als Denilson Baniwa, Milena Manfredini, Genito Gomes, John Nara Gomes, Clara Ianni en Sebastian Wiedemann.

Deze retrospectieve, geprogrammeerd in samenwerking met Vaz, is deels gebaseerd op reflecties gepubliceerd in *The Living Journal*, een uitgave van *Non-Fiction*, samengesteld door Vaz en Olivier Marboeuf in 2021. De programma’s gaan dieper in op en geven een overzicht van de ontwikkeling van haar markante *embodied* cinema, van *Sacris Pulso* (2007), een found footage-film bespookt door de aanwezigheid van de ouders van de filmmaker, tot recent werk als *Apiyemiyeki?* (2020) en *13 Ways of Looking at a Blackbird* (2021), dat ideeën over geheugen, archief en kritische pedagogie in vraag stelt. Bovendien bouwt deze retrospectieve ook verder op een reeks eerdere voorstellingen van Vaz’ werk tijdens het *Courtisane* festival in 2016, 2018 en 2019.

“[...] geboren in een moderne stad (Brasília) die doorheen haar eigen profetie historisch en symbolisch de Geschiedenis heeft willen ontkennen. Toch heb ik me steeds bespookt gevoeld door iets dat er geweest had moeten zijn en er niet was. En zo is het filmmaken voor mij een manier geworden om de grond te doorspitten op zoek naar wat verborgen werd, op zoek naar de wonde. En tijdens dit proces beginnen dingen zich te manifesteren zonder dat we ervoor kiezen, er zijn immers altijd elementen, krachten en narratieven die zich noodgedwongen manifesteren. [...] Cinema staat ons toe om met bredere of smallere ogen te kijken, ons perspectief te veranderen. Je zou het je kunnen voorstellen als aangeboren animistisch: een transformatie van onze relatie met de verschillende dimensies van tijd en ruimte. Ik denk dat cinema ook een hele goede manier is om te performen, om te oefenen hoe we ons vasthouden aan herinneringen.” (Ana Vaz, in gesprek met Denilson Baniwa in “At Least 23 Worlds”, *The Living Journal*)

Kunstenaar en filmmaker Ana Vaz (1986, Brasília) werkt met film als een instrument. Haar films, gecomponeerd als filmgedichten, stappen langs territoria en gebeurtenissen die bespookt worden door de eeuwigdurende gevolgen van interne en externe vormen van kolonialisme en de stempel die deze gedrukt hebben op de aarde, de mens en niet-menselijke levensvormen. Als uitbreiding of gevolg van haar films omvat haar praktijk ook geschreven werk, kritische pedagogie, installaties, filmprogramma’s en tijdelijke evenementen. Haar films werden getoond en besproken op filmfestivals, tijdens seminars en in instituten zoals Tate Modern, Palais de Tokyo, Jeu de Paume, LUX, New York Film Festival, TIFF Wavelengths, BFI, Cinéma du Réel, Flaherty Seminar, Doc’s Kingdom, TABAKALERA, Whitechapel Gallery en Courtisane. Ana Vaz is, samen met Tristan Bera, Nuno da Luz, Elida Hoëg en Clémence Seura, ook stichtend lid van het COYOTE collectief, een interdisciplinaire groep die zich middels een waaier aan conceptuele en experimentele vormen bezighoudt met ecologie en politieke wetenschappen.

The films of Brazilian artist and filmmaker Ana Vaz propose a critical reflection on the relationship between colonialism, modernity and the impending ecological disaster. Hers is haptic cinema that destabilises and questions the hierarchical gaze of ethnographic filmmaking, highlighting the instability of perspective as well as the presences before and behind the camera. Vaz proposes film as a physical experience, filming “with the body” but also extending the notion of corporeal cinema onto film’s very own “body” — her work often emphasizes the materiality of the medium. As she has written, “much more than a foreign language to be(un)learned, cinema is above all made from the body, the body that looks, that vibrates, that confronts.” Her complexly layered films speculate upon the relationships between myth and history, self and other through a cosmology of references and perspectives. The programmes in this Artist in Focus attempt to make visible some of these references, placing Ana Vaz’s work in dialogue with historical and contemporary films-gestures — selected by Vaz — that remain essential to her practice and attitude towards cinema. From established works such as Marguerite Duras’s *Les mains négatives* (1978) and Glauber Rocha’s *A Idade da Terra* (1980) which are directly referenced in Vaz’s own *Les mains, négatives* (2012, with Julien Creuzet) and *A Idade da Pedra* (2013), to the films by the Cantrills that Vaz encountered whilst studying at the Royal Melbourne Institute of Technology to the work of contemporary South American artists and researchers including Denilson Baniwa, Milena Manfredini, Genito Gomes, John Nara Gomes, Clara Ianni and Sebastian Wiedemann.

Developed in complicity with Vaz, this retrospective draws from reflections published *The Living Journal*, an issue of *Non-Fiction* edited by Vaz and Olivier Marboeuf in 2021. The programs trace the development of her distinctive embodied cinema from *Sacris Pulso* (2007), a found footage film haunted by the presences of the filmmaker’s parents, to recent works such as *Apiyemiyeki?* (2020) and *13 Ways of Looking at a Blackbird* (2021) that question ideas of memory, the archive and critical pedagogy. It also continues and expands upon a series of previous presentations of Vaz’s work at the festival in 2016, 2018 and 2019.

“[...] being born in a modern city (Brasília) that has historically and symbolically wished to deny History through its own prophecy. Yet, I have always felt haunted by something that should be there and wasn’t. And so, for me, filmmaking became a way to dig up the ground in search of what’s been hidden, in search of the wound. And in this process, things begin to manifest without our choosing, since there are always elements, forces and narratives that need to manifest. [...] Cinema allows us to see with wider or smaller eyes, changing our perspective. We can think of it as innately animistic: transforming our relationship with the different dimensions of time and space. I also think cinema is a great way of performing, rehearsing how we hold on to memories.” (Ana Vaz, in conversation with Denilson Baniwa in “At Least 23 Worlds”, *The Living Journal*)

Ana Vaz (1986, Brasília) is an artist and filmmaker working with film as an instrument. Composed as film-poems, her films walk alongside territories and events haunted by the ever-lasting impacts of internal and external forms of colonialism and their imprint on land, human and other than human forms of life. Expansions or consequences of her films, her practice may also embody writing, critical pedagogy, installations, film programs or ephemeral events. Her films have been screened and discussed in film festivals, seminars and institutions such as the Tate Modern, Palais de Tokyo, Jeu de Paume, LUX, New York Film Festival, TIFF Wavelengths, BFI, Cinéma du Réel, Flaherty Seminar, Doc’s Kingdom, TABAKALERA, Whitechapel Gallery and Courtisane. Ana Vaz is also a founding member of the collective COYOTE along with Tristan Bera, Nuno da Luz, Elida Hoëg and Clémence Seurat, an interdisciplinary group working across ecology and political science through an array of conceptual and experimental forms.

In the presence of Ana Vaz

ARTIST IN FOCUS ANA VAZ

Exorcisms

PADDENHOEK
ZAT/SAT 2 APRIL 17:30

Brasiliários

Zuleika Porto & Sérgio Bazi

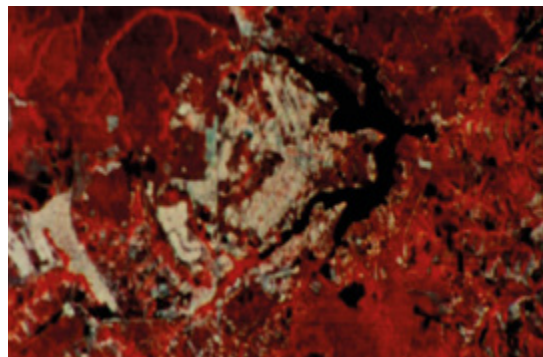
1986, BR, 35mm, Portuguese spoken, English subtitles, 15'

Brasiliários is geïnspireerd op twee verhalen van schrijver Clarice Lispector, *Five Days in Brasília* en *Brasília Esplendor*. In de film van Bazi en Porto reist Lispector, gespeeld door Cláudia Pereira, de moeder van Ana Vaz, doorheen de iconische modernistische architectuur van Brasília. De soundtrack van de film is gemaakt door de vader van Ana Vaz, kunstenaar en componist Guilherme Vaz. Hij was een van de pioniers binnen de geluids- en conceptuele kunst bij het begin van het gebruik van musique concrète in de Braziliaanse cinema en componeerde de soundtracks van meer dan 60 films. Hij was medeoprichter van de Experimental Unit of the Museum of Modern Art in Rio de Janeiro (1968-1970) en was een van de vier Braziliaanse deelnemers aan de *Information* tentoonstelling in het Museum of Modern Art in New York, 1970.

Brasiliários was inspired by two tales from writer Clarice Lispector, *Five Days in Brasília* and *Brasília Esplendor*. Bazi and Porto's film portrays Lispector as played by Cláudia Pereira, Vaz's mother — and her journey through Brasília's iconic modernist architecture. The film's soundtrack is by Ana Vaz's father, artist and composer Guilherme Vaz, who was one of the pioneers of conceptual and sound art at the beginning of concrete music in Brazilian cinema, composing soundtracks for more than 60 films. A co-founder of the Experimental Unit of the Museum of Modern Art in Rio de Janeiro (1968-1970), he was among the four Brazilian participants in the *Information* exhibition at the Museum of Modern Art in New York, 1970.

BRASILÍARIOS FILM POSTER

SACRIS PULSO

SACRIS PULSO

Sacris Pulso

Ana Vaz

2007, BR/AU, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 15'

Sacris Pulso, Vaz' eerste film die ze maakte als student aan het Royal Melbourne Institute of Technology, deconstrueert de persoonlijke vervlochten oorsprongsmythes van haar geboortestad Brasília en haar eigen geboorte. Vaz koos er niet bewust voor om filmmaker te worden; *Sacris Pulso* ontstond vanuit haar onderzoek naar de Australische experimentele cinema, in het bijzonder de films van Arthur en Corinne Cantrill en het werk van Dirk de Bruyn over trauma. Tijdens dit proces kwam Vaz tot de vaststelling dat ze een found footage-film aan het maken was, bewoond door de aanwezigheden van haar moeder en vader, die elkaar ontmoetten tijdens het draaien van *Brasiliários* (1986), de film van Zuleika Porto en Sérgio Bazi. *Sacris Pulso* begint met een citaat uit *Medea* van Euripides — “Bij het begin zal ik beginnen” — en hergebruikt scènes uit *Brasiliários*.

Vaz's first film, made as a student at the Royal Melbourne Institute of Technology, *Sacris Pulso* deconstructs the personally intertwined myths of origins of the foundation of her native city Brasília and her own birth. Vaz had not consciously set out to be a filmmaker; *Sacris Pulso* developed from her studies on Australian experimental cinema, in particular the films by Arthur and Corinne Cantrill and Dirk de Bruyn's work on trauma. In the process, Vaz found herself making a found footage film inhabited by the presences of her mother and father, who met during the making of *Brasiliários* (1986) by Zuleika Porto and Sérgio Bazi. *Sacris Pulso* starts by quoting Euripides' *Medea* — “I will begin at the beginning” — and reappropriates scenes from *Brasiliários*.

ENTRE TEMPS

Entre temps

Ana Vaz

2012, BR/FR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 11'

Een bespiegeling en mijmering over een tegelijk echte en verzonden stad. *Entre temps*, gerealiseerd door Ana Vaz als student aan Le Fresnoy, positioneert een moderne Franse woonwijk als een site met een geladen en verschuivende betekenis.

A meditation and a reverie upon a city at once real and imagined, Ana Vaz's *Entre temps*, made as a student at Le Fresnoy, positions a modern housing estate in France as a site of charged meaning and shifting significance.

Forma Livre

— Free Form

Clara Ianni

2013, BR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 7'

Forma Livre bevat schetsen van Brasília en audio van interviews waarin de architecten Oscar Niemeyer en Lucio Costa bevraagd worden over het bloedbad aangericht onder de inheemse candango arbeiders tijdens de constructie van de hoofdstad. Vanuit een interesse in discrepanties tussen discours en praktijk, plan en realiteit, monument en ruïne, onthult de kunstenaar twee mythische figuren die weigeren een tragedie te erkennen. (Videobrasil)

Forma Livre features sketches of Brasília and audio from interviews where architects Oscar Niemeyer and Lucio Costa are questioned about the slaughter of native candango workers during the construction of the capital. Interested in the discrepancies between discourse and practice, plan and reality, monument and ruin, the artist reveals two mythic figures who refuse to admit to the tragedy. (Videobrasil)

FORMA LIVRE

vervolg op volgende pagina >>
continued on the next page

LES MAINS, NÉGATIVES

Les mains, négatives

Ana Vaz & Julien Creuzet

2012, BR/FR, digital, sound, 15'

Les mains, négatives, een verwijzing naar Marguerite Duras' *Les mains négatives*, is volledig opgebouwd vanuit één enkel beeld, geprint op een postkaartje dat werd gevonden op de vlooiemarkt van Saint-Ouen in Parijs. Het is een afbeelding van een katholieke missionaris die jonge Malagassische kinderen leert bidden met een rozenkrans — “het beeld straalt het volle geweld van dit gebaar uit, dat des te gewelddadiger naar voren komt in het format van de postkaart”.

Les mains, négatives, in reference to *Les mains négatives* by Marguerite Duras, is entirely made from one single image printed on a postcard found at the flea market of St. Ouen in Paris. It depicts a catholic missionary teaching young Malagasy kids to pray with rosary beads — “the image emanates all the violence of this gesture, rendered all the more violent in its form as a postcard.”

LES MAINS NÉGATIVES

Les mains négatives

Marguerite Duras

1978, FR, 35mm, French spoken, English subtitles, 14'

De schilderijen van handen die gevonden werden in de Magdalénien Grotten van Sub-Atlantisch Europa worden negatieve handen genoemd. De contouren van deze handen — uitgestrekt op de rotswanden — tekenden zich af in kleur. Meestal blauw, zwart. Soms rood. Er is voor deze praktijk nog geen uitleg gevonden. Van de Bastille in Parijs tot de Champs-Élysées reist *Les mains négatives* in één lang shot doorheen de lege straten bij zonsopgang. De beelden van de ontwakende stad en de nacht die plaatsmaakt voor de dag, worden bewoond door de voice-over van Duras, die reflecteert over liefde en verlies en verre plaatsen.

The hand paintings found in the Magdalenian caves of Sub-Atlantic Europe are called negative hands. The outline of these hands — laid wide open on the stone — was coated with colour. Most often blue, black. Sometimes red. No explanation has been found for this practice. From Paris' Bastille to the Champs-Élysées, *Les mains négatives* travels the empty streets at dawn in a continuous shot. Meditating on love and loss and far off places, Duras' voiceover populates the scene as the city wakes, transitioning from night to day.

ARTIST IN FOCUS ANA VAZ

Hallucinations

PADDENHOEK
ZAT/SAT 2 APRIL 20:00

A Idade da Pedra

— *The Age of Stone*

Ana Vaz

2013, BR/FR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 29'

De openingssequentie van *A Idade da Pedra*, waarbij de zon opkomt boven de heuvels in de verte, citeert rechtstreeks uit een van de mogelijke beginscènes van *A Idade da Terra*, maar in Ana Vaz' versie van Rocha's herkenbare titel werd 'terra' (aarde, land, bodem) vervangen door 'pedra' (steen). Dit portret van het huidige Brazilië is minder direct dan dat van Rocha en stelt een imaginaire 'steentijd' voor, die noch in de toekomst, noch in het verleden is gesitueerd.

A Idade da Pedra's opening sequence, as the sun rises above the distant hills, directly quotes from one of *A Idade da Terra's* possible openings, but in Ana Vaz's take of Glauber Rocha's recognizable title, 'Terra' (earth, land, soil) has been replaced by 'Pedra' (stone). This portrait of contemporary Brazil is more oblique than Rocha's, proposing an imaginary 'Stone Age' situated neither in the future nor the past.

“A voyage into the far west of Brazil leads us to a monumental structure — petrified at the centre of the savannah. Inspired by the epic construction of the city of Brasília, the film uses this history to imagine it otherwise. I look at Brasília the way I look at Rome: Brasília began with a final simplification of ruins. Through the geological traces that lead us to this fictive monument, the film unearths a history of exploration, prophecy and myth.” (Ana Vaz)

A Idade da Terra

— *The Age of The Earth*

Glauber Rocha

1980, BR, 35mm, Portuguese spoken, English subtitles, 152'

De laatste film van Glauber Rocha tart elke poging tot ondubbelzinnige classificatie of definitie. “It's not to be told, only to be seen”, zei Rocha zelf over de film. Een stormachtige, hallucinerende anti-symfonie, een angstaanjagende kreet van wanhoop, een vernietiging in actie. “*The Age of the Earth* is a great impossibility, a passage through world and time, a discovery of America on the opposite lane, a black Battleship Potemkin, or rather, it informs, full of gestures and rhythm, an extreme anti-classic — a spitting of blood in the face of the current cinema, dominated by sweetness.” (Pascal Bonitzer)

Courtisane zal *A Idade da Terra* presenteren zoals Glauber Rocha het oorspronkelijk had bedoeld. De projectionist bepaalt de volgorde waarin de verschillende filmrollen worden vertoond.

Glauber Rocha's final film defies every attempt at unequivocal classification or definition. “It's not to be told, only to be seen”, he said. A torrential, hallucinatory anti-symphony, a terrifying cry of desperation, a destruction in progress. “*The Age of the Earth* is a great impossibility, a passage through world and time, a discovery of America on the opposite lane, a black Battleship Potemkin, or rather, it informs, full of gestures and rhythm, an extreme anti-classic — a spitting of blood in the face of the current cinema, dominated by sweetness.” (Pascal Bonitzer)

Courtisane will be presenting *A Idade da Terra* as Glauber Rocha had originally intended, leaving the order of its reels to be determined by the projectionist.

A IDADE DA PEDRA

A IDADE DA TERRA

ARTIST IN FOCUS ANA VAZ

Embodiments

PADDENHOEK
ZON/SUN 3 APRIL 11:00

Há Terra !

— *There is Land!*

Ana Vaz

2016, BR/FR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 12'

“*Há terra ! is an encounter, a hunt, a diachronic tale of looking and becoming. As in a game, as in a chase, the film errs between character and land, land and character, predator and prey.*” (Ana Vaz)

Há Terra! is gemaakt drie jaar na *A Idade da Pedra* en met dezelfde jonge protagonist, Ivonete dos Santos Moraes, die Vaz op locatie had ontmoet. De film is een veel collaboratiever project dat de hiërarchische blik van de etnografische cinema destabiliseert en in vraag stelt. De traditionele machtsdynamieken tussen filmmaker, camera en gefilmde subject — en tussen klank en beeld — worden ondermijnd doordat Ivonete gedurende het grootste gedeelte van de film de controle over de microfoon heeft. Een kat-en-muis spel volgt, tussen Ivonete en de camera, en tussen Ivonete's sonische aanwezigheid en haar omgeving.

Made three years after *A Idade da Pedra* and featuring the same young protagonist, Ivonete dos Santos Moraes, who Vaz had met on location, *Há Terra !* is a much more collaborative project that destabilises and questions the hierarchical gaze of ethnographic cinema. The traditional power dynamics between filmmaker, camera and filmed subject — and between sound and image — are subverted by giving Ivonete control over the microphone for most of the film. A cat and mouse game follows, between Ivonete and the camera, and between Ivonete's sonic presence and her environment.

HÁ TERRA !

Olhe Bem As Montanhas

— *Look Closely at the Mountains*

Ana Vaz

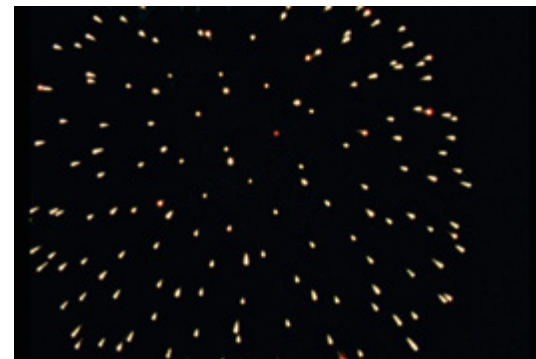
2018, BR/FR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 30'

In *Olhe Bem As Montanhas* legt Vaz verbanden tussen twee regio's die zijn getekend door eeuwenlange mijnontginning: Minas Gerais in het zuidwesten van Brazilië en Nord-Pas-de-Calais in Noord-Frankrijk. De titel is ontleend aan de oproep “Look closely at the mountains!” van Manfredo de Souza Netto, de Braziliaanse kunstenaar die met zijn geometrische landschappen de oppervlaktes van de mijnregio evoceerde. De film neemt het perspectief aan van leeggehaalde en geplunderde bergen en bevraagt hun industriële geheugen en spectrale toekomst.

In *Olhe Bem As Montanhas*, Ana Vaz draws parallels between the state of Minas Gerais in the south west of Brazil and Nord-Pas-de-Calais in northern France, two regions marked by centuries of mining activities. Borrowing its title from the phrase “Look closely at the mountains!” coined by Brazilian artist Manfredo de Souza Netto, whose geometric landscapes often evoked the surfaces of the region, the film adopts the perspective of hollow and gutted mountains to question their industrial memory and spectral futures.

OLHE BEM AS MONTANHAS

ATOMIC GARDEN

Atomic Garden

Ana Vaz

2018, BR/PT, digital, sound, 8'

Herrezen bloembedden, kleine zwermen overlevende bijen, resistente plantensoorten en nieuwe soorten eieren aan onze kust; ze zetten aan om te zoeken en te graven naar de betekenis van dergelijk onverwacht leven...

Atomic Garden werd gefilmd net buiten de nucleaire exclusiezone van Fukushima in de context van Vaz' lopende project *The Voyage Out*, speculatieve fictie die de nasleep van de nucleaire ramp in Fukushima en het ontstaan van een nieuw eiland in het verre zuiden van Japan onderzoekt.

Fields of newborn flowers, small gatherings of surviving bees, resistant plant species and new types of eggs lay upon our shore, engaging us to dig and search for the meaning of such unexpected life...

Atomic Garden was shot just outside the Fukushima exclusion zone in the context of Vaz's ongoing project *The Voyage Out*, a speculative fiction that investigates the aftermath of the Fukushima nuclear accident and the birth of a new island in the far south of Japan.

AMÉRIKA: BAHÍA DE LAS FLECHAS

América: Bahía de las Flechas

— *América: Bay of Arrows*

Ana Vaz

2016, DO/BR, digital, sound, 9'

Ana Vaz stelt film voor als een fysieke ervaring. In *América: Bahía de las Flechas* laten de constante camerabewegingen en verschuivende perspectieven de kijker opgaan in het landschap van Lago Enriquillo, een verdwijnend meer in de Dominicaanse Republiek.

Ana Vaz proposes film as a physical experience: in *América: Bahía de las Flechas*, the constant camera movements and shifting perspectives immerse the viewer into the landscape of Lago Enriquillo, a dying lake in the Dominican Republic.

“*It is said that in the year of 1492, the first European ship led by Christopher Columbus, disembarked on the coast of Samaná, present-day Dominican Republic, and was received by a rain of arrows carefully plotted by the Caribbean Taíno. Presently, a saline lake named after the Taíno chief Enriquillo witnesses profound eco-systemic changes leading to species migration, forced evacuation and an expanding coral desert revealing the lake's geologic past. Taking the camera itself as an arrow, a foreign body, América: Bay of Arrows looks for ways in which to animate, to awaken, to make vibrate again this gesture in the present — arrows against a perpetual 'falling sky.'*” (Ana Vaz)

vervolg op volgende pagina >>
continued on the next page

OCCIDENTE

Occidente

Ana Vaz

2014, BR/FR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 15'

“A film-poem of an ecology of signs that speaks of colonial history repeating itself. Subalterns become masters, antiques become reproducible dinner sets, exotic birds become luxury currency, exploration becomes extreme-sport-tourism, monuments become geodata. A spherical voyage eastwards and westwards marking cycles of expansion in a struggle to find one’s place, one’s sitting around a table.” (Ana Vaz)

Filmend in Lissabon, stelt Vaz ons een soort omgekeerde etnografie voor: “Ik wilde de omgekeerde reis verbeelden: van het Amerikaanse continent naar de kust van Europa, van Brazilië naar de haven van ons historisch, koloniaal-administratief centrum, Lissabon — een verslinding van onze Europese wortels, een ritueel van verslinden.” ‘Wie eet wie’ en ‘wie voedt wie’ zijn hier twee van de onderliggende vragen.

Filming in Lisbon, Vaz proposes a sort of reverse ethnography: “I wanted to imagine the opposing trip: from the Americas into the coast of Europe, from Brazil into the port of our historic colonial administrative centre, Lisbon — an eating-up of our European roots, a ritual of devoration.” ‘Who eats who’ and ‘who feeds who’ are two of the underlying questions here.

O GUARDIÃO DOS CAMINHOS

O Guardiã dos Caminhos

Milena Manfredini

2019, BR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 4'

“Paths open for the messenger to pass.” (Milena Manfredini)

In Afro-Braziliaanse religies is Exú de orixá die functioneert als de boodschapper tussen de mensheid en de orixás. Manfredini’s film, gedraaid op Super 8, exploreert de relatie tussen stedelijke ruimte en het sacrale in de stad Rio de Janeiro.

In Afro-Brazilian religions, Exú is the orixá that serves as the messenger between humankind and the orixás. Shot on Super 8, Manfredini’s film explores the relationship between urban space and the sacred in the city of Rio de Janeiro.

ARTIST IN FOCUS ANA VAZ

Unschooling the Senses

PADDENHOEK
VRI/FRI 1 APRIL 22:00

Amazing Fantasy

Ana Vaz

2016-2018, FR/JP, digital, sound, 3'

Een spel van levitatie daagt de zwaartekracht uit en wordt onmiddellijk een mogelijkheid tot magie; of een vertaling van een niet te onderdrukken verlangen naar beheersing.

Defying gravity, a game of levitation becomes at once the possibility of magic; or a translation of an irrepressible desire for mastery.

Rainbow Diary

Arthur Cantrill, Corinne Cantrill, Ivor Cantrill

1984, AU, digital, sound, 17'

De film *Rainbow Diary* van de autistische kunstenaar Ivor Cantrill is een complexe handgetekende animatie van continu veranderende patronen van kleurlijnen en texturen. De film is gemaakt op lege doorzichtige 16mm filmstroken met fijne overheadprojectie-stiften. De componist Chris Knowles uit Melbourne voorziet het werk van een vibrerende elektronische muzikale begeleiding. (Scott MacKenzie & Janine Marchessault)

Rainbow Diary, by the autistic artist Ivor Cantrill, is an intricate hand-drawn animation of continually changing patterns of coloured lines and textures. The film is executed on clear 16mm film with fine overhead projection pens, and Melbourne composer Chris Knowles supplies a vibrant electronic music accompaniment. (Scott MacKenzie & Janine Marchessault)

vervolg op volgende pagina >>
continued on the next page

AMAZING FANTASY

RAINBOW DIARY

13 WAYS OF LOOKING AT A BLACKBIRD

13 Ways of Looking at a Blackbird

Ana Vaz

2021, PT, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 31'

13 Ways of Looking at a Blackbird ontleent zijn titel aan het gelijknamige gedicht van Wallace Stevens, dat ook de film structureert. De film ontstond uit een samenwerking gedurende een jaar met de middelbare schoolstudenten Vera Amaral en Mário Neto in de context van een workshop die het proces van het filmmaken deconstrueert. We horen de studenten de tekst lezen en interpreteren, het project bespreken met de filmmaker en zich afvragen wat cinema kan zijn. "De film is een lied dat je kan zien", schrijven ze, een aanzet tot een reflectie over de blik, een centrale bekommernis in het werk van Ana Vaz.

13 Ways of Looking at a Blackbird takes its title from the homonymous poem by Wallace Stevens, which also gives the film its structure. It was developed in collaboration with high school students Vera Amaral and Mário Neto over the course of a year, in the context of a workshop that deconstructed the process of making a film. We hear the students reading and interpreting the text, debating the project with the filmmaker, interrogating what cinema can be. "The film is a song you can see," they write, opening up a reflection on the gaze; a central concern in the work of Ana Vaz.

PSEUDOSPHERYNX

Pseudosphynx

Ana Vaz

2020, BR, digital, sound, 9'

Pseudosphynx is de wetenschappelijke naam voor pijlstaartrupsen die vlinders zullen worden of, zoals ze vaak genoemd worden: heksen. Deze vlinder-heksen worden geassocieerd met verschillende mythes, een daarvan verhaalt over het feit dat men ten tijde van de middeleeuwse Inquisitie geloofde dat "heksen in vlinders veranderden, een soort transformatie van levende wezens — echte of imaginaire". Pseudosphynx is dus tegelijkertijd sphinx, of onmenselijk gedrocht uit de onderwereld dat in raadsels spreekt, en pseudo, of artificieel, onoprecht, misleidend, onecht, ongrijpbaar, een nabootsing. Pseudosphynx houdt zijn betekenis verborgen, zoals een geheim dat bewaard wordt door hen die in hun netvlies de tastbare afdruk van hun strijd bewaren. (Ana Vaz)

Pseudosphynx is the scientific name of the fire-caterpillars soon to become butterflies, or as they're commonly (and auspiciously) called: witches. These butterfly-witches are associated with several myths, one of which narrates that, during the Inquisition in the Middle Ages, it was believed that "witches turned into butterflies, a sort of transformism of living beings — real or imagined". Pseudosphynx, thus, is at the same time sphinx, meaning inhuman chthonic monstrosity that spells charades; and pseudo, as in artificial, insincere, deceptive, unreal, illusive, mimetic. Pseudosphynx keeps its meaning veiled, like a secret kept by those who save in their retinas the haptic impression of their fight. (Ana Vaz)

ARTIST IN FOCUS ANA VAZ

On the Image Skin / Pele de Imagem

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
DON/THU 31 MARCH 17:30

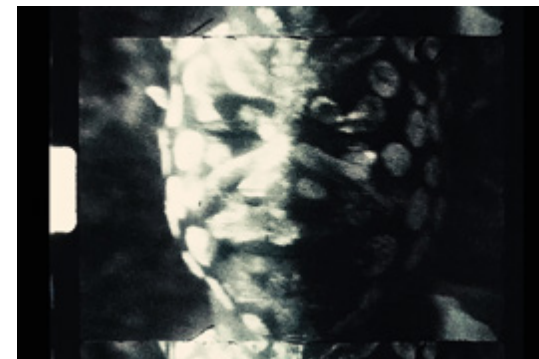
Obatala Film

Sebastian Wiedemann

2019, NG/BR/CO, digital, sound, 7'

Het lichaam bestaat opnieuw en dringt aan. Het is nooit een gesloten envelop, maar een kanaal van doorgang en trance tussen de meest diverse spirituele dimensies (Obatala Film). Film-devotie, film-offer, film-geschenk. Deze film, opgenomen in het mythische Ile-Ife, de heilige stad van het Yoruba-volk en gesticht door de Orisas, probeert de duizeligheid na contact met Obatala (de orisa-schepper van de wereld, van het licht) zintuiglijk te bevestigen. Trance van lichtvonken, van lichamen in spirituele verbinding. (Sebastian Wiedemann)

The body re-exists and insists. It is never a closed envelope, but a channel of passage and trance among the most diverse spiritual dimensions (Obatala Film). Film-devotion, film-offering, film-gift. Shot in the mythical Ile-Ife, the sacred city of the Yoruba people and founded by the Orisas, this film seeks to sensory affirm the vertigo of coming into contact with Obatala, orisa creator of the world, of light. Trance of sparks of light, of bodies in spiritual connection. (Sebastian Wiedemann)

OBATALA FILM

Ty ty - memórias de beija flor

Denilson Baniwa

2021, BR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 3'

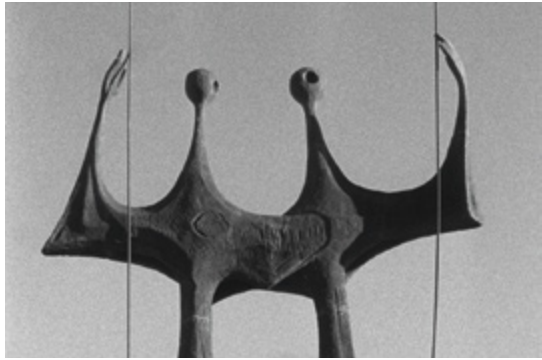
In deze film spreek ik over de boekenwinkel, en wat is de boekenwinkel? Niets dan een groot bos veranderd in verhalen, de boeken zijn onderdelen van bomen. De bladeren van de bomen zijn de pagina's van de boeken. En het boek is de bast van de boom getransformeerd in verhalen die ons betoveren, die ons raken, die we delen, waarvan we leren. En om boekenwinkels en fictie te laten bestaan hebben we bomen nodig. De mogelijkheid om te herbebossen zodat onze verhalen vrij blijven. We hebben nog steeds nodig wat natuurlijk is. Om meer op bomen te gaan lijken. Een boek vastnemen en onder een boom lezen. Leer van de bomen. (Denilson Baniwa)

In this film, I talk about the bookshop, and what is the bookshop? Nothing but a big forest turned into stories, the books are parts of trees. The leaves of the trees, the pages of the books. And the book is the bark of the tree transformed into stories that enchant us, that touch us, that we share, from which we learn. And for bookshops and fiction to exist, we need trees. The possibility of reforesting so that our stories remain free. We still need what is natural. To become more like trees. To pick up a book and read under a tree. Learn from the trees. (Denilson Baniwa)

vervolg op volgende pagina >>
continued on the next page

TY TY - MEMÓRIAS DE BEIJA FLOR

APIYEMIYEKI?

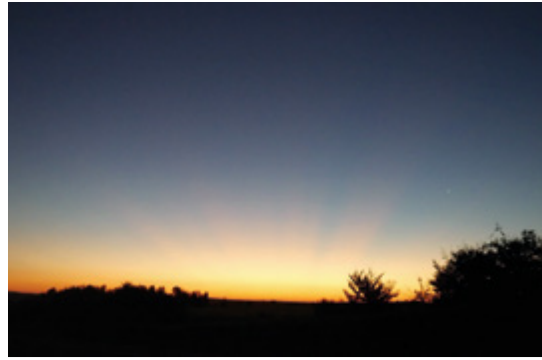
Apiyemiyeki?

Ana Vaz

2019, BR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 27'

Een hoogst zintuiglijke en audiovisueel inventieve film die de eigen vorm herdenkt om manieren te vinden waarop een hachelijke en grotendeels ongeschreven geschiedenis tot leven kan worden gewekt. *Apiyemiyeki?* neemt het archief van de Braziliaanse pedagoog en militant voor de rechten van de inheemse volken Egydio Schwade als uitgangspunt, waarin zich meer dan 3000 tekeningen bevinden die de Waimiri-Atroari, een inheems volk uit de Braziliaans Amazone, maakten toen ze voor het eerst leerden lezen en schrijven. De tekeningen worden geanimeerd tegen een landschap dat bespookt wordt door geweld, wat een licht werpt op de genocidair misdaden die begaan werden tegen de inheemse gemeenschappen tijdens de militaire dictatuur in Brazilië.

A highly sensorial and audiovisually inventive film that rethinks its own form to find ways to enliven a precarious and largely unwritten history. *Apiyemiyeki?* takes as its starting point the archive of Brazilian educator and Indigenous rights militant Egydio Schwade, which contains over 3000 drawings made by the Waimiri-Atroari, a people native to the Brazilian Amazon, during their first literacy process. The drawings are animated onto a landscape haunted by a violence, shedding light on the genocidal crimes committed against the indigenous communities during Brazil's military dictatorship.

YVY PYTE – CORAÇÃO DA TERRA

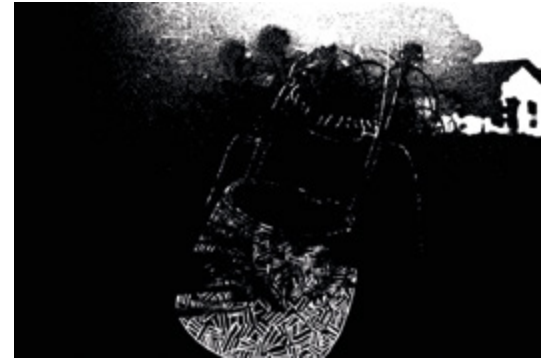
Yvy Pyte – Coração da terra

Genito Gomes, Johnn Nara Gomes

2020, BR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 8'

Een lyrische duik in de heilige woorden van het gebed Valdomiro Flores over het oorspronkelijke territorium en de Kaiowá-manier van zijn. (Aldeia LAB)

A lyrical dive into the sacred words of the prayer Valdomiro Flores about the original territory and the Kaiowá way of being. (Aldeia LAB)

A FLORESTA CASA DERRUBADA A ÚLTIMA MALOCA DO FIM DO MUNDO

A floresta casa derrubada a última maloca do fim do mundo

Denilson Baniwa

2021, BR, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 3'

Net als *Ty ty - memórias de beija flor*, projecteert deze korte video van Denilson Baniwa het geweld van kolonisatie op een stedelijke context, waarbij het getransformeerde, devote bos wordt gepositioneerd als een plaats van heruitvinding. Denilson Baniwa is een inheemse kunstenaar die werd geboren in het dorp Darí, in Rio Negro, Amazonas. Hij is een antropofage kunstenaar die zich westerse talen toe-eigent om ze in zijn werk te dekoloniseren.

Like *Ty ty - memórias de beija flor*, this short video by Denilson Baniwa projects the violence of colonisation onto an urban context, positing the transformed, devoted forest as a site of reinvention. Denilson Baniwa is an indigenous artist who was born in the village of Darí, in Rio Negro, Amazonas. He is an anthropophagous artist who he appropriates Western languages to decolonize them in his work.

BOUDDI

Bouddi

Corinne & Arthur Cantril

1970, AU, 16mm, sound, 8'

Een camerakalligrafie van de *coastal bush* bij Bouddi, NSW. Deze film komt voort uit een sterke band met het Australische bushlandschap, een echo van de geest van verwantschap die het leven van de Aboriginal tribes doordringt. De film is een camerakalligrafie die door de bush beweegt en texturen, oppervlakken, schaduwen en licht, details van gebladerte en uitgestrekte rotsen en bomen, insecten en vogels vastlegt — het ziet de bush op vrijwel dezelfde manier als Aboriginal jagers die er snel doorheen bewegen het misschien hebben gezien. De complexiteit van de beelden wordt herhaald in de Aboriginal muziek, beelden en geluiden die samen een ritmisch patroon vormen. (ACMI)

A camera calligraphy of the coastal bush at Bouddi, NSW. This film springs from a strong attachment to the Australian bush landscape, an echo of the spirit of kinship that imbued the life of the Aboriginal tribes. The film is a camera calligraphy moving through the bush, capturing textures, surfaces, shadows and light, details of foliage and expanses of rocks and trees, insects and birds — it sees the bush in much the same way as Aboriginal hunters may have seen it, moving rapidly through it. The complexity of the images is repeated in the Aboriginal music, visuals and sounds forming a rhythmic pattern. (ACMI)

ARTIST IN FOCUS ANA VAZ

Once There Was Brasília

PADDENHOEK
ZON/SUN 3 APRIL 13:30

Era uma Vez Brasília

— *Once There Was Brasília*

Adirley Queirós

2017, BR, HD video, Portuguese spoken, English subtitles, 99'

In *Once There Was Brasília* werkt Adirley Queirós verder op de Afrofuturistische docufictie van *White Out*, *Black In*, en gaat hij in op de erfenissen van het structurele racisme in Brazilië en de staatsgreep van 2016 tegen Dilma Rousseff. W4, een in ongenade gevallen intergalactische agent, krijgt de kans om land voor zijn gezin te verwerven door naar de aarde te reizen om Juscelino Kubitschek, de president die Brasília heeft gesticht, te vermoorden op de dag dat de stad zou worden ingehuldigd. In plaats daarvan belandt hij in Ceilândia (een voorstad opgericht voor de zwarte bevolking van Brasília) vlak voor de afzetting van Rousseff. Grappig en visueel oogverblindend (de fotografie is van filmmaker Joana Pimenta), zet de film van Queirós de traditie(s) van de Braziliaanse undergroundcinema verder. (Film at Lincoln Center)

Continuing the Afrofuturist docufiction of *White Out*, *Black In*, Adirley Queirós's *Once There Was Brasília* takes on the legacies of Brazil's structural racism and the 2016 coup against Dilma Rousseff. W4, a disgraced intergalactic agent, is given the opportunity to acquire land for his family by traveling to earth to assassinate Juscelino Kubitschek, the president who founded Brasília, on the day the city was to be inaugurated. Instead, he ends up in Ceilândia (a suburb founded for Brasília's black population) on the verge of Rousseff's impeachment. Funny and visually dazzling (the cinematographer is filmmaker Joana Pimenta), Queirós's film continues in the bold tradition of Brazilian underground cinema. (Film at Lincoln Center)

Artist in Focus

Trevor Mathison

“Within the spectral temporality of the tape loop, the imperial anxieties of the early twentieth century resonate with the multiple fears of the present.” Aldus omschreef Kodwo Eshun het klankstuk dat Trevor Mathison creëerde voor *Expeditions*, het allereerste werk van het Black Audio Film Collective (1982-1998). Met deze indrukwekkende compositie, die zowel elementen incorporeert uit dub en musique concrète als uit de industriële mantras van Cabaret Voltaire of de neo-constructivistische anthems van Test Department, zette Mathison de toon voor de soundtracks die hij daaropvolgend zou verzorgen voor de films van het collectief. Het is geen toeval dat de naam van het collectief evenveel nadruk legt op “audio” dan op “film”, of dat verschillende van hun titels — zoals *Handsworth Songs* (1985) of *Three Songs on Pain, Light and Time* (1996) — uitdrukkelijk refereren naar sonische processen: het auditieve was minstens even belangrijk als het visuele in hun veelgelaagde en baanbrekende exploraties van noties van ras, etniciteit, kolonialisme, diaspora, identiteit en geheugen. Op de vraag waarom klank en muziek zo’n prominente plaats opnemen, antwoordde John Akomfrah, een van de leden van het collectief: “omdat er zoveel is dat we zonder niet kunnen zeggen.”

Voor *Twilight City* (1989) creëerde Mathison een hypnotisch aural landschap van repetitieve texturen en melancholische timbres dat uitdrukking geeft aan het psychogeografische reliëf van de Britse hoofdstad in de greep van gentrificatie en segregatie. In *Who Needs a Heart* (1991), een portret van politieke uitputting en raciale drift in de jaren 1960-70, wordt dialoog ingeruild voor een compositie van fragmenten uit het werk van jazz grootheden als Ornette Coleman, Eric Dolphy en Anthony Braxton ter evocatie van disharmonie en dissonantie. In *The Last Angel of History* (1996) vergezelt Mathison’s mixtuur van weifelende motieven en stotterende pulsen een zoektocht naar de genealogie van het Afrofuturisme en zijn voortzetting binnen elektronische muziekbewegingen. Telkens vervaardigt Mathison diep resonerende klankwerelden op basis van wat hij zelf bestempelt als “post-soul noise”: “geluiden die hun oorsprong vinden in reeds bestaande zwarte muziek... maar vervreemd worden, door een klankkast gehaald die ze vreemd en ongewoon maken.” (John Akomfrah)

Na de ontbinding van het Black Audio Film Collective bleef Mathison nauw samenwerken met Akomfrah, met wie hij tal van films en installaties maakte. Met Anna Piva en Edward George, een ander voormalig lid van het collectief, vormde hij de projecten Flow Motion en Hallucinator, wiens mutante techno-dub verscheen op het toonaangevende Chain Reaction label. Onder de naam Dubmorphology maakt hij samen met Gary Stewart installaties die de verhouding tussen cultuur, geschiedenis en technologie onderzoeken. Recent vervaardigde hij ook de klankband voor Garret Bradley’s *America* (2019), een herinterpretatie van een vergeten geschiedenis van Afro-Amerikaanse cinema.

Dit programma is het eerste luik binnen *Echoes of Dissent*, een traject dat de hegemonie van het oog en de daaruit volgende miskenning van het oor wil pareren door de verhouding tussen cinema en politiek te beschouwen vanuit het standpunt van het geluid. Het is dan ook niet minder dan toepasselijk om dit traject aan te vangen met een focus op het markante werk van een klankkunstenaar die met recht en reden door Gaylene Gould wordt beschouwd als “de stille centrifugale kracht die schuilgaat achter wat nu wordt erkend als de zwarte Britse esthetiek.”

“Within the spectral temporality of the tape loop, the imperial anxieties of the early twentieth century resonate with the multiple fears of the present.” This is how Kodwo Eshun described the sound piece Trevor Mathison created for *Expeditions*, the very first work of the Black Audio Film Collective (1982-1998). With this impressive composition, which incorporates elements from dub and musique concrète as well as the industrial mantras of Cabaret Voltaire or the neo-Constructivist anthems of Test Department, Mathison set the tone for the soundtracks that he would subsequently provide for the films of the collective. It is no coincidence that the collective’s name places as much emphasis on “audio” as “film”, or that several of their titles — such as *Handsworth Songs* (1985) or *Three Songs on Pain, Light and Time* (1996) — refer explicitly to sonic processes: the auditory was at least as important as the visual in their multi-layered and pioneering explorations of notions of race, ethnicity, colonialism, diaspora, identity and memory. When asked why sound and music occupy such a prominent place, John Akomfrah, one of the members of the collective, replied, “because there is so much we can’t say without it.”

For *Twilight City* (1989), Mathison created a hypnotic aural landscape of repetitive textures and melancholic timbres that expresses the psychogeographical relief of the British capital in the grip of gentrification and segregation. In *Who Needs a Heart* (1991), a portrait of political exhaustion and racial drift in the 1960-70s, dialogue is exchanged for a composition of fragments from the work of jazz greats such as Ornette Coleman, Eric Dolphy and Anthony Braxton to evoke disharmony and dissonance. In *The Last Angel of History* (1996), Mathison’s mixture of wavering motifs and stuttering pulses accompanies a quest for the genealogy of Afrofuturism and its continuation within electronic music movements. In each case, Mathison produces deeply resonant sound worlds based on what he himself calls “post-soul noise”: “sounds that take their cue from pre-existing black musics... but they’ve been defamiliarised, put through a sonic box that renders them strange and unusual” (John Akomfrah).

After the dissolution of the Black Audio Film Collective, Mathison continued to work closely with Akomfrah, with whom he made numerous films and installations. With Anna Piva and Edward George, another former member of the collective, he formed the projects Flow Motion and Hallucinator, whose mutant techno dub featured on the leading record label Chain Reaction. Under the name Dubmorphology, he and Gary Stewart make installations that explore the relationship between culture, history and technology. He also recently produced the soundtrack for Garret Bradley’s *America* (2019), a reinterpretation of a forgotten history of African-American cinema.

This programme is the first chapter of *Echoes of Dissent*, a trajectory that aims to counter the hegemony of the eye and the subsequent disregard for the ear by considering the relationship between cinema and politics from the perspective of sound. It is therefore only fitting to begin this journey by focusing on the striking work of a sound artist who is rightly considered by Gaylene Gould as “the quiet centrifugal force behind what we now recognise as a black British aesthetic”.

In the presence of Trevor Mathison

Part of the event series Echoes of Dissent, produced by Courtisane, argos and Auguste Orts, in the context of the KASK and Conservatory School of Arts research project with the same title

HoGent

Auguste Orts

ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON

Expeditions

MINARD

VRIJE TOEGANG / FREE ENTRANCE

WOE/WED 30 MARCH 22:00 > 23:30

DON/THU 31 MARCH 11:00 > 17:00

VRI/FRI 1 APRIL 11:00 > 17:00

ZAT/SAT 2 APRIL 11:00 > 17:00

EXPEDITIONS 1 - SIGNS OF EMPIRE

EXPEDITIONS 2 - IMAGES OF NATIONALITY

Expeditions 1 - Signs of Empire

Black Audio Film Collective

1983, UK, single channel 35mm colour Ektachrome transferred to video, sound, 26'

Expeditions 2 - Images of Nationality

Black Audio Film Collective

1984, UK, single channel 35mm colour Ektachrome transferred to video, sound, 22'

Courtesy Smoking Dogs Films and Lisson Gallery

Een tweedelige 35mm slide-tape tekst, gemaakt tijdens de studentenjaren van Black Audio Film Collective. Het werk tourde door Engeland van november 1984 tot maart 1985, met behulp van een Kodak overvloeijsysteem dat de beelden componeert tot een narratief. De soundtrack van *Signs of Empire*, die bestaat uit tape-loops van musique concrète en politieke speeches, werd versterkt om een krachtige sfeer van ontzetting te creëren.

A two-part 35mm slide-tape text, produced while the Black Audio Film Collective were undergraduates. The work toured England from November 1984 to March 1985, using a Kodak dissolve unit to sequence images into narrative. The soundtrack to *Signs of Empire*, which consisted of tape loops of musique concrète and political speeches, was amplified to create a powerful environment of dread.

“There was a need for a recycling aesthetic. One thing we wanted to do was to comment on the past, because there was just no way forward without that. Tape-slide provided one of the easiest means for doing that because the reproducibility of images from slides, once you had a printer, meant you could reshoot, you could reframe, you could perform something with images. We also spent time trying to pull together a sonic backdrop which one could only call ‘black industrial’, because post-punk was in full swing by then.” (John Akomfrah)

ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON

Last Angel Of History

KASKCINEMA
DON/THU 31 MARCH 17:30

Three Songs on Pain, Time and Light

Black Audio Film Collective / Trevor Mathison & Edward George

1995, UK, SD digital, English spoken, 25'

Een zelden vertoond videoportret van de zwarte Britse kunstenaar Donald Rodney (1961-1998), die leed aan Sikkcelanemie. De video gebruikt een combinatie van home video's, studio- en locatie opnames, interviews en getuigenissen in een onderzoek naar hoe Rodney zijn kunst gebruikt om om te gaan met constante pijn.

A rarely seen video portrait of black British artist Donald Rodney (1961-1998), who suffered from Sickle Cell Anaemia. The video uses a mixture of home movies, studio and location based tableaux, interviews and testimonies to examine how he uses his art to come to terms with constant pain.

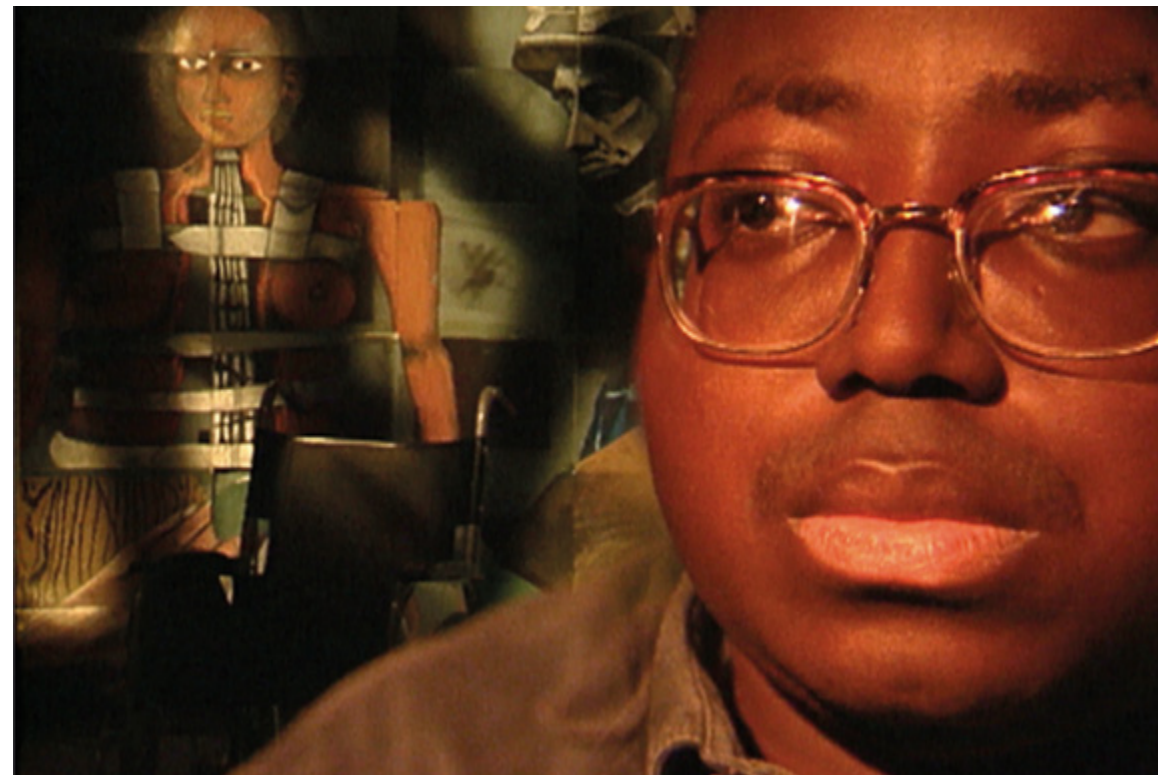
The Last Angel Of History

Black Audio Film Collective / John Akomfrah

1995, UK, SD digital, English spoken, 45'

The Last Angel of History is een science fiction documentaire over Afrika, geschiedenis en herinnering. Volgens de legende verkocht de rondzwervende bluesartiest Robert Johnson in de jaren 1930 zijn ziel aan de duivel om blues te kunnen spelen. Wat Johnson kreeg in ruil voor zijn ziel was een zwart geheim: technologie die de geschiedenis van de zwarte muziek zou voortbrengen. Tweehonderd jaar in de toekomst verkoopt een andere rondzwervende figuur, de Data Thief, zijn ziel om te weten te komen hoe zijn toekomst er zal uitzien. Er wordt hem gezegd dat hij naar het verleden (ons heden) moet gaan om de speculaties van de zwarte cultuur over de toekomst te ontfaelen. Wanneer je deze speculaties samenbrengt, vind je het geheim van de zwarte geheime technologie die je toekomst zal ontsluiten. *The Last Angel Of History* neemt ons mee op een reis, van de marges van de zwarte cultuur naar het interstellair hart ervan. De film brengt een nieuwe interface in kaart, legt verbanden en start dialogen tussen verschillende zwarte interstellair groepen die zo veel gemeenschappelijk hebben en toch grotendeels niet op de hoogte zijn van elkaars bestaan, van Sun Ra tot Nichelle Nichols, George Clinton tot Lee Perry, A Guy Called Gerald, Goldie en Underground Resistance. John Akomfrah: "*Last Angel* was voor mijzelf en Trevor een definitief bewijs dat je je eigen geluiden kan gebruiken om deze werelden in het leven te roepen."

The Last Angel of History is a sci-fi documentary about Africa, history and memory. Legend has it that in the 1930s itinerant blues man Robert Johnson sold his soul to the devil in order to play the blues. What Johnson got in return for his soul was a black secret: technology which would produce the history of black music. 200 years into the future another itinerant figure, the Data Thief, sells his soul for the knowledge of his future. He has been told to go to the past (our present) and unearth black culture's speculations about the future. Piece together these speculations and you will find the secret of the black secret technology which will unlock your future. *The Last Angel Of History* takes us on a voyage, from the margins of black culture to its interstellar heart. The film charts a new interface, striking up connections and dialogues between diverse black interstellar parties who have so much in common, and yet for the most part remain unaware of each other's existence from Sun Ra to Nichelle Nichols, George Clinton to Lee Perry, A Guy Called Gerald, Goldie and Underground Resistance. John Akomfrah: "*Last Angel* proved conclusively to both me and Trevor that you could actually use your own sounds to bring these worlds into being."

THREE SONGS ON PAIN, TIME AND LIGHT

THE LAST ANGEL OF HISTORY

ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON

Twilight City / America

PADDENHOEK
ZAT/SAT 2 APRIL 13:30

Twilight City

Black Audio Film Collective / Reece Auguste
1989, UK, 16mm to SD digital, English spoken, 52'

Een filmische exploratie van Londen als een symbolische en civiele ruimte die de idealen van welvaart en de hoop op een nieuw begin representeert, in contrast met de realiteit van de harde verwelkoming waarop veel migranten worden onthaald. In 1989 was de conservatieve regering drie jaar gevorderd met een programma voor welvaartscreatie en stadsherontwikkeling dat ongezien was in het twintigste-eeuwse Groot-Brittannië. Black Audio Film Collective's derde werk kan gezien worden als de eerste essayfilm die het nieuwe Londen in kaart bracht, gravend doorheen de Docklands, de City, Limehouse en Isle of Dogs. Bewegend tussen archiefbeeld, fictie-script, studio-interview, fotografisch tableau en brede travelling shots, wordt Londen hervormd als een nachtelijke stad van licht en glas, begrensd door een landschap van dromen, aangestuurd door elektronische pulsaties.

A cinematic exploration of London as a symbolic as well as a civic space, representing ideals of affluence and the hope of a new beginning, and contrasting it with the reality of the harsh welcome offered to many migrants. By 1989, the conservative government was three years into a programme of wealth creation and urban redevelopment unparalleled in 20th Century Britain. Black Audio Film Collective's third work *Twilight City* can be seen as the first essay-film to map the new London through an excavation of Docklands, the City, Limehouse and the Isle of Dogs. In its movement between archival image, fictional script, studio interview, photographic tableau and travelling long shots, London is reimagined as a nighttime city of light and glass, bordered by a landscape of dreams, sequenced by electronic pulses.

"Mathison's modus operandi is to exploit the synthesiser's innate ability to be inhuman. The result is that sound offers no refuge from deterritorialisation. There is no 'core of affect' — whether gospel or reggae or blues or jazz — around which the film can secure an inviolable core of identity; on the contrary, the score marshals its affects and identifications from within electro-modernity, from inside the synthesiser's inherent alienation-effect." (Kodwo Eshun)

AMERICA

America

Garret Bradley
2019, US, DCP, sound, 27'

"Ik zie *America* als een model voor hoe het bijeenbrengen van beelden tegelijk kan dienen als een archief van het verleden en als een document van het heden", vertelt Bradley. Deze film citeert historische gebeurtenissen gaande van de spiritual *Deep River* gebracht door de Afro-Amerikaanse componist en zanger Harry T. Burleigh in 1917, over de moord op de populaire jazz-bandleader James Reese Europe in 1919, tot de stichting van de Negro National League in het baseball in 1920. Door het hergebruik van footage uit *Lime Kiln Club Field Day* werpt ze ook licht op een film die door het vieren van de zwarte spreektaalcultuur radicaal progressief was voor zijn tijd. *America* is ook een exploratie van geluid — met muziek van Trevor Mathison en sound designer Udit Duseja — die ons herinnert aan het belang van klank bij het oproepen van herinneringen.

"I see *America* as a model for how the assembly of images can serve as an archive of the past as well as a document of the present," Bradley has said. This film cites historical events, ranging from African American composer and singer Harry T. Burleigh's publication of the spiritual *Deep River* in 1917, to the murder of popular jazz bandleader James Reese Europe in 1919, to the founding of baseball's Negro National League in 1920. By including borrowed footage from *Lime Kiln Club Field Day*, she also shines a light on a film that was radically progressive for its time by celebrating Black vernacular culture. *America* is also a sonic exploration set to a score by Trevor Mathison and sound designer Udit Duseja, which reminds us of the importance of sound to conjure memories.

ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON

Conversation

PADDENHOEK
VRIJE TOEGANG / FREE ENTRANCE
ZAT/SAT 2 APRIL 15:00

Wat gebeurt er als kritische analyse het tempo van de perceptie vertraagt en een aandachtig luisteren aanhoudt? Als de reviserende archeologie waar Black Audio Film Collective zo geroemd om is, even intensief wordt beluisterd als bekeken? Als het oor, voor één keer, het oog loodst doorheen de 'counter-memorial' praktijk? Het gaat er hier niet om het visuele te degraderen ten gunste van het sonische; het gaat er veeleer om het optische zorgvuldig te situeren binnen de trialogische relais van vertelling, montage en sound design, om zo de volledige implicaties van het BAFC-project te kunnen peilen... De aandacht voor de routes tussen de dimensies van het auditieve en het filmische is oorverdovend stil gebleven. (Kodwo Eshun)

Een aandachtig luisteren naar het werk van Trevor Mathison en anderen zal de basis vormen voor een uitgebreid gesprek over zijn sonische praktijk.

What happens if critical analysis slows down the rate of perception and sustains a close hearing? If the revisionary archaeology that Black Audio Film Collective are so famous for is listened to as intensively as it is watched? If the ear, for once, pilots the eye through the counter-memorial practice? This is not a matter of downgrading the visual in favor of the sonic; rather it concerns one carefully situating the optical within the trialogical relay of narration, montage, and sound design so as to gauge the full implications of the BAFC project... Attention to the nervous routes between the dimensions of the aural and the filmic has been resoundingly silent. (Kodwo Eshun)

A close hearing to the work of Trevor Mathison and others will provide the basis for an extended conversation about his sonic practice.

*Dit gesprek met Trevor Mathison volgt aansluitend op de vertoning van Twilight City en America.
This conversation with Trevor Mathison follows the screening of Twilight City and America.*

TWILIGHT CITY

ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON

Who Needs a Heart

PADDENHOEK
ZON/SUN 3 APRIL 16:00

Who Needs a Heart

Black Audio Film Collective / John Akomfrah
1991, UK, SD digital, English spoken, 78'

Who Needs a Heart, een parabel over politieke bewustwording en subjectieve transformatie, blijft de meest controversiële film van BAFC. De film, die lijkt op een gesofisticeerde historische home movie, of een document over het leven in de marge in Londen tussen 1965 en 1975, onderzoekt de vergeten geschiedenis van de Britse Black Power doorheen de fictieve levens van een vriendengroep. Ze raken verwickeld bij de metamorfoses van de centrale figuur van de beweging, Michael Abdul Malik aka Michael X, antiheld van de tegencultuur, activist en charismatische sociale bandiet. *Who Needs a Heart* is een film waarin nauwelijks gesproken wordt, de soundtrack door Eric Dolphy, Ornette Coleman, The Art Ensemble of Chicago, Albert Ayler, Anthony Braxton, John Coltrane en de rituele muziek van The Llamas and Tibetan Monks of the Four Great Orders onderzoekt de expressieve mogelijkheden van muziek om het kader te scheppen voor bewegende beelden. Of zoals John Akomfrah verklaarde: "we waren ervan overtuigd dat klank zelf beschikte over een blik, een manier om een kijken te construeren, en ik denk dat *Who Needs a Heart* wellicht de beste manier is die we dusver hebben gevonden om die thesis te staven."

Who Needs a Heart is a parable of political becoming and subjective transformation and remains BAFC's most controversial film. Akin to a sophisticated home-movie history, a record of life on the fringes in London between 1965 and 1975, the film explores the forgotten history of British Black Power through the fictional lives of a group of friends caught up in the metamorphoses of the movement's central figure; the counter-cultural anti-hero, activist and charismatic social bandit Michael Abdul Malik aka Michael X. *Who Needs a Heart* is a largely silent film whose soundtrack of Eric Dolphy, Ornette Coleman, The Art Ensemble of Chicago, Albert Ayler, Anthony Braxton, John Coltrane and the ritual music of the Llamas and Tibetan Monks of the Four Great Orders investigates the expressionist potential of music to create the conditions for the movement of images. As John Akomfrah stated, "we were convinced that sound itself had a gaze, a way of constructing a look, and I think *Who Needs A Heart* is probably the best way we've found so far of substantiating that thesis."

ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON

Performance

MINARD
VRI/FRI 1 APRIL 20:00

Geluidskunstenaar en componist Trevor Mathison creëert al bijna vier decennia baanbrekend sonisch werk, eerst als lid van het Black Audio Film Collective, later met projecten als Flow Motion, Hallucinator en Dubmorphology, en als geluidsontwerper voor diverse films en installaties. In deze live performance zal hij zijn huidige ideeën over het sonische verkennen.

Sound artist and composer Trevor Mathison has been creating groundbreaking sonic work for almost four decades, first as a member of the Black Audio Film Collective, later with projects such as Flow Motion, Hallucinator and Dubmorphology, and as sound designer for various films and installations. In this live performance he will explore his current ideas about sonics.

TREVOR MATHISON, GROOMBRIDGE PLACE GARDENS, KENT, THREE SONGS ON PAIN, LIGHT AND TIME, 1995

Encontros

*Diz-se que na morte se vem sempre de longe
ao encontro de alguma coisa.
Reencarnamos no reconhecimento de uma voz,
e qualquer voz longínqua nos traz a certeza familiar
de não termos estado nunca sozinhos.
Porque nos reconhecemos nos bancos de jardim
onde nunca estivemos sentados.
Porque a lembrança que se extingue
é na memória que perdura.
Que mistério de memória é essa,
a da vida que, rasurando,
escreve de novo o que não deixa de sentir?*

– Sérgio Godinho, original poem from *Encontros*

Ontmoetingen vormden het hart van het leven en werk van Pierre-Marie Goulet (1950-2021). Zijn filmmaken bestond uit een proces van obsessief zoeken en accumuleren van elementen die vergeten moesten worden vooraleer weer herboren te worden op manieren die hij zelf niet kon hebben voorspeld. Hij was het meest geïnteresseerd in die kleine mirakels die bijna toevallig tevoorschijn komen. “Ik moet mezelf op een obsessieve manier doordrenken met een universum dat me dan de film teruggeeft”, zei hij. Dit proces van onvermoede geografische, culturele en filmsche verbanden leggen was nergens zo uitgesproken als in *Encontros* (2016), een film die zich openbaart op het kruispunt van verschillende paden en tijden gebaseerd op de polyfone liederen van Alentejo, een zuidelijke regio in Portugal. De film kwam voort uit een verlangen om een vervolg te breien aan het avontuur van een eerdere film, *Polifonias* (1998), en “de aanwezigheid van een sonore, muzikale, poëtische menselijke stam te omschrijven, een analoge en verrassende stam waarvan het territorium niet overeenkomt met een geografisch gekend territorium”, maar ontwikkelde zich tot een vorm op zich, als een resonantiekamer waar een veelheid aan invocaties weerklinkt.

De invocatie van de jonge dichter António Reis die, voor hij filmmaker zou worden, betoverd werd door de liederen van de dorpsbewoners van Peroguarda en in 1957 besloot het dorp te bezoeken, waar hij door de inwoners voorgedragen gedichten opnam ... Die van de Corsicaanse etnomusicoloog Michel Giacometti die twee jaar later naar Portugal verhuisde, waar hij de rest van zijn leven zou wijden aan het bestuderen en opnemen van populaire orale tradities

die verloren aan het gaan waren of stilaan werden vergeten. Het was Reis die Giacometti naar Peroguarda stuurde. Hij zou er steeds naar terugkeren en werd er ook, zoals zijn wens was, begraven ... De invocatie van Manuel António Pina die, in het gezelschap van andere aspirant-dichters, er in het midden van de jaren 1960 voor koos om in de voetstapen van António Reis te treden ... Die van Paulo Rocha, ten slotte, die het verhaal van zijn tweede film *Mudar de Vida* (1966), opgenomen in het dorp Furadouro, situeerde te midden van de vissers die hem zo hadden gefascineerd in zijn kindertijd. En het was Reis, die reeds aan de zijde van Rocha had gewerkt als assistent-regisseur van Manoel de Oliveira's *Acto da Primavera* (1963), die de dialogen schreef van Rocha's film ... Uit deze verstrengelende invocaties vervaardigde Pierre-Marie Goulet een tedere meditatie over het voortbestaan van het geheugen en deelt hij met ons de echo's van een tijd die vergaat, van een cultuur die dreigt te worden uitgewist. Niet als een klaagzang over wat verloren is, maar om ruimte te maken voor al wat leeft.

Encontros fungeert als leidraad doorheen dit programma, dat werk van Pierre-Marie Goulet, Margarida Cordeiro en António Reis, Paulo Rocha en Manoel de Oliveira samenbrengt. Met daarnaast ook films van Jean-Daniel Pollet, een dichte vriend en medewerker van Pierre-Marie Goulet, met wie hij een diepe liefde deelde voor de plaatsen, rituelen, het geheugen en de cultuur van de Middellandse Zee; en Sumiko Haneda, die samenwerkte met Paulo Rocha bij twee van zijn films, en wiens *Ode to Mt. Hayachine* (1982) ons een andere echo verschaft van tradities die met een vitale kracht doorklinken in het heden.

*They say that in death one comes from afar
to encounter something.
We find reincarnation in the recognition of a voice,
and some far-off voice brings us that familiar certainty
that we have never been alone.
For we find familiarity on a park bench
where we have never been seated.
Because a recollection that fades
lives on in our memory.
What mystery of memory is this?
That of life, which rubs things out,
then rewrites what it continues to feel?*

Encounters were at the heart of the life and work of Pierre-Marie Goulet (1950-2021). His filmmaking consisted of a process of searching and accumulating elements that then needed to be forgotten, to be reborn in ways that he himself could not have anticipated. What interested him the most were those small miracles that would emerge almost by chance. “I need to impregnate myself in an obsessive way with a universe that will then give me back the film,” he said. This process of finding and connecting unsuspected threads, geographical, cultural, or cinematographic, was nowhere as pronounced as in *Encontros* (2006), a film that revealed itself at the crosspoint of different paths and times based around the polyphonic songs from southern Portugal's Alentejo region. The film grew out of the desire to extend the adventure of a previous film, *Polifonias* (1998), and to “circumscribe the presence of a sonorous, musical, poetic, human tribe, an analogical and surprising tribe whose territory does not correspond to any geographically known territory”, but it developed into a form entirely of its own, as a resonance chamber where a multiplicity of invocations resound.

Invocations such as that of young poet António Reis, not yet a filmmaker at the time, who became mesmerized by the songs of Peroguarda villagers and decided to visit the village in 1957, where he recorded poems recited by inhabitants, amongst whom the extraordinary Virginia Maria Dias... Of Corsican ethnomusicologist Michel Giacometti who moved to Portugal two years later, where he would dedicate the rest of his life studying and recording popular

oral traditions which were being lost or forgotten. It was Reis who sent Giacometti to Peroguarda where he would return periodically, and where, according to his wish, he was buried... Of poet Manuel Antonio Pina who, accompanied by other aspiring poets, chose to follow in the footsteps of António Reis in the mid 1960s... Of filmmaker Paulo Rocha, who shot his second film, *Mudar de Vida* (1966), in the village of Furadouro, setting the story among the fishermen who had fascinated him during his childhood. It was again Reis, having already worked alongside Rocha as assistant director of Manoel de Oliveira's *Acto da Primavera* (1963), who wrote the film's dialogues... From these intertwining invocations Pierre-Marie Goulet has crafted a tender meditation on the persistence of memory, sharing with us the echoes of a time that has passed, of a culture that is at risk of being erased. Not as a lament of what has been lost, but to make room for all that is alive.

Encontros acts as a guiding thread for this program, which brings together works by Pierre-Marie Goulet, Margarida Cordeiro and António Reis, Paulo Rocha, and Manoel de Oliveira; but also of Jean-Daniel Pollet, close friend and collaborator of Pierre-Marie Goulet, with whom he shared a profound love for the spaces, the rites, the memory and culture of the Mediterranean; as well as of Sumiko Haneda, who worked with Paulo Rocha on two of his films, and whose *Ode to Mt. Hayachine* (1982) provides another echo of traditions whose vital force continues to reverberate in the present.

In the presence of filmmaker and educator Teresa Garcia, who collaborated on the films of Pierre-Marie Goulet and with whom she developed Os Filhos de Lumière, a remarkable film education movement in Portugal.

Thanks to Teresa Garcia, Paulo Trancoso (Costa do Castelo), Martine Barbé (Image et Création), Sara Moreira (Cinemateca Portuguesa), Manuel-Casimiro de Oliveira, Sumiko Haneda, Tokue Sato (Kanatasha), Takeshi Yoshida (Japan Foundation), Christophe Piette (CINEMATEK), Matteo Boscarol, Rita Morais.

ENCONTROS

Encontros

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
ZAT/SAT 2 APRIL 17:00

Encontros

Pierre-Marie Goulet

2006, PT, digital, Portuguese spoken, English subtitles, 105'

Betoverd door de liederen van de inwoners van Peroguarda in de zuidelijke Portugese regio Alentejo, bezochten respectievelijk de jonge Portugese dichter António Reis, de Corsicaanse onderzoeker van Portugese volksmuziek Michel Giacometti en filmmaker Paulo Rocha het dorpje in de late jaren 1950. *Encontros* probeert een stam te omschrijven die bestaat uit klanken, muziek, poëzie en mensen; een analoge en buitengewone stam die niet behoort tot enig geografisch gekend territorium. De film verweeft verschillende hedendaagse en voorbije bijeenkomsten tussen mensen en herinneringen. Door die vervlechting worden we aan het denken gezet over hetgeen waaruit we zijn gemaakt en over hoe het geheugen, de manieren waarop anderen ons zien en de geste van het delen ons verrijken.

Mesmerized by the songs of Peroguarda villagers in southern Portugal's Alentejo region, young Portuguese modern poet António Reis, Corsican researcher of Portuguese folk music Michel Giacometti, and film director Paulo Rocha visited the village one after another in the late 1950s. *Encontros* aims at circumscribing a tribe made of sounds, music, poetry and people; an analogical and outstanding tribe that doesn't belong to any geographically known territory. The film intertwines different present and past gatherings between people and memories. Through that intertwining, one is made to wonder about what one is made of and how memory, the way others view us and the act of sharing enriches our lives.

"After finishing Polifonias, a film dedicated to Michel Giacometti, the desire was born not to lose everything that had been offered to me throughout the shooting and that I had not used in the final editing: songs, narratives, poems that were recorded and whose memory risked being lost if they were not integrated in a new project. There was also the desire to follow some of the paths that had been indicated to me during this time: that of the visit of António Reis, then still a poet, to the village of Peroguarda in Alentejo, the very same place in which Michel Giacometti wished to be buried, and others I wished to visit for my own reasons, such as, for example, to approach Paulo Rocha's film Mudar de Vida, which fascinated me particularly by the interaction between the narrated story and the end of the fishing communities of Furadouro. Little by little it became clear what, beneath the surface, constituted in my mind one of the faces of Encontros: the echo of the past, of a time gone by, of a culture which had died out, but an echo one hears in the present and which resounds in its appeals. It thus became a question not of deploring what has disappeared, not of making a nostalgic return to the past, or bringing fragments of the past into the present, but of letting go of memory to make way for the living." (Pierre-Marie Goulet)

ENCONTROS

Polifonias

KASKCINEMA
DON/THU 31 MARCH 15:00

Polifonias - Paci è Saluta, Michel Giacometti

Pierre-Marie Goulet

1998, PT/FR, 35mm, Portuguese spoken, English subtitles, 82'
35mm print courtesy of Cinemateca Portuguesa

Michel Giacometti, "de Corsicaan die van Portugal hield", werd geboren in Ajaccio. In 1959 kwam hij aan in Portugal en ging er nooit meer weg. Dertig jaar lang verzamelde hij muziek, vertellingen, verhalen en poëzie, gezegden en spreuken, recepten uit de populaire geneeskunde en gaf op die manier aan mannen en vrouwen een zekere trots over hun cultuur terug. Deze Corsicaan vond zelf een eiland uit in Portugal en ontdekte tijdens het veiligstellen van de wortels van anderen, die van zichzelf. Via het bewaren van het geheugen van een volk ondernam hij een zoektocht naar de soms mythische wortels die we allemaal diep in onszelf meedragen. Het is op dit terrein dat *Polifonias* de sporen van zijn tocht tegenkomt, het levende geheugen van de ouderen bevraagt en de alomtegenwoordige levendigheid van de traditionele muziek in Portugal en Corsica weergeeft.

Michel Giacometti, "The Corsican who loved Portugal" was born in Ajaccio. In 1959, he arrived in Portugal and never left. For thirty years, he collected music, tales, stories and poetry, sayings and adages, recipes for popular medicine, giving back to men and women the pride of their culture. This Corsican reinvented himself an island in Portugal, saving the roots of others to discover his own. By saving the memory of a people, he pursued a quest, that of the sometimes-mythical roots that we all carry deep within ourselves. It is on this terrain that *Polifonias* crosses the traces of his journey, questions the living memory of the elders, and shows the ever-present vivacity of traditional music in Portugal and Corsica.

"I made the Giacometti film with Antoine Bonfanti, a sound engineer who had always worked with me since 1978. He was the great engineer of direct sound. Chris Marker, Godard, Marguerite Duras, André Delvaux, Resnais... Bonfanti, who was a Corsican, before arriving in Portugal heard about Giacometti, who was also a Corsican. They struck up a friendship and thanks to that we developed, the three of us, a project that was to be filmed. But Giacometti died before we could start the film. Five years later Antoine and I still wanted to make the film and we finally decided to make Polifonias, which took up Giacometti's desire to bring together the Corsican and Alentejan cultures. I added to the film a tribute to Michel Giacometti's own path." (Pierre-Marie Goulet)

ENCONTROS

Acto da Primavera

PADDENHOEK
ZAT/SAT 2 APRIL 11:00

Acto da Primavera

— *Rite of Spring*

Manoel de Oliveira

1963, PT, 35mm, Portuguese spoken, English subtitles, 94'
Restored 35mm print courtesy of Cinemateca Portuguesa

Terwijl hij op locatie draaide voor een andere film stuitte Oliveira op het onderwerp van *Acto da Primavera*, het jaarlijkse passiespel in Trás-os-Montes, de afgelegen, noordelijke regio van Portugal die ook António Reis zou inspireren voor zijn belangrijkste werk. Geïntrigeerd door het ritualistische en bezwerende van deze opvoering in spreektaal, keerde Oliveira terug met Reis en begon de dorpsbewoners te regisseren in een re-enactment van het passiespel, wat een rijke, performatieve laag toevoegt aan de film. *Acto da Primavera*, een fascinerende meta-etnografische studie van lokale tradities en geschiedenis die op zichzelf terugplooit, kent een onverwachte apotheose in een wilde, apocalyptische montage, als in een film van Bruce Conner, waarbij de dood van Christus gelinkt wordt aan de gewelddadige waanzin van het Vietnamtijdperk. (Harvard Film Archive)

While location shooting for another film, Oliveira stumbled upon the subject for *Rite of Spring*, the annual passion play enacted in a village in the same remote northern region of Portugal (Trás-os-Montes) that would inspire Antonio Reis's most important work. Intrigued by the ritualistic and incantatory qualities of the vernacular production, Oliveira returned with Reis and set about directing the villagers in a re-enactment of the passion play, adding a rich performative layer to the film. A fascinating meta-ethnographic study of local tradition and history that folds in on itself, *Rite of Spring* climaxes unexpectedly in a furious Bruce Conner style apocalyptic montage that links Christ's death to the violent lunacy of the Vietnam era. (Harvard Film Archive)

"There was stubbornness in his consciousness, that of a solitary man who, through his camera, reacted to what he saw by trying to perceive where the good was and where the evil was, what were the forces of things which he saw. You could clearly feel the hesitation. And in the midst of the struggle, of the hesitation, suddenly, a decision: this angle, that frame. And such a formal decision did not come from any model, it was like a visceral, instantaneous reaction, without a parachute, taking the risk... What struck me most was this intimate exercise in the rough and tumble of perceiving the world, the camera's gaze, if you like, but how the perceived matter resists our will, which is good. The camera shakes because it cannot properly perceive what it is seeing. He has never been greater than in these moments, and never has he been more inimitable. This side of him is like an X-ray of emotion, of conscience, of doubt, and there are few equivalents in world cinema." (Paulo Rocha)

ENCONTROS

Mudar de Vida

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
ZAT/SAT 2 APRIL 14:00

Mudar de Vida

— *Change of Life*

Paulo Rocha

1966, PT, DCP, Portuguese spoken, English subtitles, 94'
Restored version courtesy of Cinemateca Portuguesa

Mudar de Vida, de tweede en wellicht meest belangrijke film van Paulo Rocha, een van de spilfiguren van de Novo Cinema, is een rechtstreeks antwoord op Oliveira's *Acto da Primavera* en een belangrijke voorloper van de radicale, documentaire vormgegeven fictie van António Reis en Margarida Cordeiro. Rocha, betoverd door het afgelegen Portugese vissersdorp Furadouro, koos ervoor om geen traditionele documentaire te maken, maar wel de bijzonderheden van de mensen en de plek te betrekken in fictie, waarbij hij een melancholisch verhaal bedacht over een soldaat die terugkeert naar een veranderende wereld. Geïnspireerd door de ervaringen die hij opdeed tijdens het draaien van Oliveira's *Acto da Primavera*, 'castte' Rocha de dorpingen als zichzelf naast een aantal ervaren acteurs aangevoerd door de grote Isabel Ruth, die later een vaste actrice zou worden in de films van Oliveira. De poëzie van de lokale spreektaal wordt gevat in de getextureerde dialogen geschreven door Reis, die Rocha leerde kennen via Oliveira. Hoewel *Mudar de Vida* na de release via lovende kritieken gestaag een reputatie opbouwde — ondanks de controversiële uitbeelding van een gedesillusioneerde veteraan van de oorlog in Angola — stopte Rocha met filmmaken tot de jaren 1980. (Harvard Film Archive)

The second and arguably most important film by Paulo Rocha, one of the central figures of the Novo Cinema, *Mudar de Vida* is a direct response to Oliveira's *Rite of Spring* and an important precursor to the radical documentary shaped fiction of António Reis and Margarida Cordeiro. Captivated by the remote Portuguese fishing village of Furadouro, Rocha chose not to make a traditional documentary but rather to engage the specificities of the people and place through fiction, crafting a melancholy story about a soldier's return to a changing world. Inspired by his experience working with Oliveira on *Rite of Spring*, Rocha "cast" the local villagers as themselves, interspersed with experienced actors led by the great Isabel Ruth, who would go on to become an Oliveira regular. The poetry of the local vernacular is captured in the textured dialogue written by António Reis, who met Rocha through Oliveira. Despite the steadily building critical acclaim that followed the release of *Mudar de Vida* — and despite its controversial depiction of a disillusioned Angola War veteran — Rocha effectively ceased filmmaking until the 1980s. (Harvard Film Archive)

"António gave me a great lesson. He worked on the dialogues for six months, scratching and throwing them away. Every day thinner, always in a cold sweat, searching for the comma, the pause, the secret and expressive assonance. The dialogues, dragged out in irons, arrived at the filming at the last minute, and there was no time to reflect on them. It was only years later, when Mudar de Vida had its premiere in Tokyo, that I had the opportunity to study them. The work of translating them into Japanese was very slow, and only then could I discover the musical concision, the secret wealth of those phrases written with an infallible ear. How many dialogues in our language can compare to that?" (Paulo Rocha)

ENCONTROS

Trás-os-Montes

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
ZON/SUN 3 APRIL 11:00

Trás-os-Montes

António Reis, Margarida Cordeiro

1976, PT, DCP, Portuguese spoken, English subtitles, 111'
New digitized version courtesy of Cinemateca Portuguesa

Voor Jean Rouch “openbaart deze film een nieuwe filmische taal.” Het onbetwiste meesterwerk van Reis en Cordeiro deed de betekenis en mogelijkheden van de etnografische cinema exploderen met zijn lyrische verkenning van de nog steeds resonerende mythes en legendes die voortleven bij de mensen en in het landschap van de afgelegen Portugese regio Trás-Os-Montes. De film, die een soort geologische Bergsoniaanse tijd oproept waarbij verleden en heden als lagen over elkaar heen liggen, verweeft het evocatief herleven van oude werelden met ontmoetingen met atavistische boeren en volgt het pelgrimspad van Reis en Cordeiro die samen met een minimale ploeg van dorp naar dorp trekken op zoek naar de poëtische essentie van het Portugese landschap en de Portugese verbeelding. Reis en Cordeiro ontwikkelden een nauwe band met iedere persoon die verschijnt in hun ambitieuze, zorgvuldig gerechercheerde film die werd opgenomen in de tijdsspanne van één jaar. Ze selecteerden zorgvuldig de verschillende stemmen, gezichten en gebaren die samen een buitengewoon samengesteld, associatief en mythologisch antwoord zouden bieden op de vraag hoe je een ‘nationale cinema’ kan definiëren. (Harvard Film Archive)

For Jean Rouch, “this film reveals a new cinematographic language.” Reis and Cordeiro’s indisputable masterpiece exploded the meaning and possibilities of ethnographic cinema with its lyrical exploration of the still resonant myths and legends embodied in the people and landscapes of Portugal’s remote Trás-Os-Montes region. Evoking a kind of geologically Bergsonian time, with past and present layered upon one another, *Trás-os-Montes* interweaves evocative recreations of the ancient worlds and encounters with atavistic peasantry, following the pilgrim’s path traced by Reis and Cordeiro as they led their skeletal crew from village to village in search of the poetic essence of the Portuguese language and imagination. Painstakingly researched and shot over the course of one year, Reis and Cordeiro became intimate with every person included in their ambitious film, carefully selecting the different voices, faces, and gestures that would together provide an extraordinary composite, associative, and mythological response to the question of how to define a ‘national cinema’. (Harvard Film Archive)

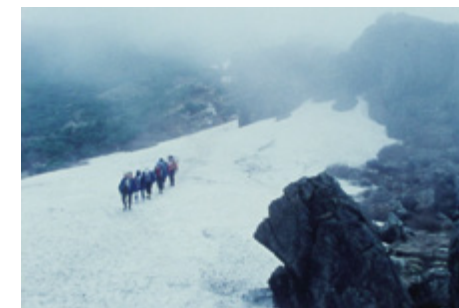
“António Reis was a kind of visionary scientist. He looked at the world, at the stones, at nature, with the eyes of a sage and a poet. He found in them the magical side and the geological side... António and Margarida’s film was a masterpiece that brought them European fame. When the film premiered in Paris, *Le Monde* published a terrorist order signed by Joris Ivens and Jean Rouch, the two supreme masters of documentary cinema: ‘Allez voir, toutes affaires cessantes, Trás-os-Montes!’” (Paulo Rocha)

ENCONTROS

Ode to Mt. Hayachine

KASKCINEMA
VRI/FRI 1 APRIL 14:00

Hayachine no fu

— *Ode to Mt. Hayachine*

Sumiko Haneda

1982, JP, 16mm, Japanese spoken, English subtitles, 186'
Print courtesy of Japan Foundation and Kanatasha

Gefilmd aan de voet van de mystieke berg Hayachine in de prefectuur Iwate, registreert de film een jaar in het leven van de dorpen en dorpelingen uit deze streek tijdens de voorbereidingen van de kagura performances, een danstheater dat ontstond uit religieuze rituelen (en nu voornamelijk opgevoerd wordt voor nieuwsgierige toeristen). Je kan op verschillende niveaus van de film genieten of hem analyseren: een fascinerende blik van een musicoloog op de kagura tradities en performances; een etnografisch portret van het landelijk leven en dorps hiërarchieën; en vooral, een studie van een sleutelmoment in de Japanse maatschappij, wanneer, zelfs onder het oog van Haneda’s camera, de landelijke levenswijzen werden blootgesteld aan de moderniteit: geasfalteerde wegen, auto’s en televisietoestellen. Zeer toepasselijk komt de werkelijke schoonheid van de film niet voort uit zijn these, maar uit zijn afstemming op de eigen, inherente ritmes van de berg. (Pacific Film Archive)

Sumiko Haneda is een van de meest prominente filmmakers uit Japan en een van de weinige vrouwen die er in non-fictie film werkten in de naoorlogse periode. Haneda, geboren in 1926 in Dalian, China (in die tijd Mantsjoerije), begon in 1949 te werken bij Iwanami Productions, een bedrijf gespecialiseerd in educatieve en promotiefilms, waar ze films zou maken over de kunsten, onderwijs en de natuur. In 1976 regisseerde ze haar eerste onafhankelijke film, *Usuzumi no sakura* (*The Cherry Tree with Gray Blossoms*, vertoond op het Courtesane festival 2021). Ze zou nog meer dan 80 korte en lange films regisseren en werkte samen met Paulo Rocha bij diens films *A Ilha dos Amores* (1982) en *A Ilha de Moraes* (1984).

Shot in the foothills of Iwate Prefecture’s mystical Mt. Hayachine, the film records a year in the life of villages and villagers as they prepare for kagura performances, a dance-theater form with origins in religious rituals (now mainly performed for tourists). The film can be enjoyed and processed on many levels: a musicologist’s glimpse into kagura traditions and performances; an ethnographic portrait of rural life and village hierarchies; and most of all, a study of a key moment in Japanese society, when, even as Haneda filmed, rural lifestyles were exposed to modernity: paved roads, cars, and tv sets. Fittingly, the film’s true beauty comes not through its thesis, but in its attunement to the mountain’s own intricate rhythms. (Pacific Film Archive)

Sumiko Haneda is one of the most prominent documentary filmmakers from Japan and one of the few women working in non-fiction cinema in the postwar period. Born in 1926, in Dalian, China (then Manchuria), in 1949 Haneda entered Iwanami Shoten, a company producing educational and promotional films, where she would make films about the arts, education, and nature. In 1976 she directed her first independent film, *Usuzumi no sakura* (*The Cherry Tree with Gray Blossoms*, shown at Courtesane festival 2021). She continued to direct over 80 short and long films and worked with Paulo Rocha on *A Ilha dos Amores* and *A Ilha de Moraes*.

“What is art for, what is fiction for, what position does the profilmic material occupy in a movie, what position does fiction occupy in art? What about the artist? What happens to the artists filmed? Rarely in the history of cinema have such essential questions been asked in such a direct, simple, generous, and intelligent way. I am a filmmaker, and until now I believed that I would be closer to the truth if I approached it through fiction, but now, after seeing Haneda’s *Ode to Mt. Hayachine*, I realize that the idea is an arrogant one, we must take advantage of this opportunity, we must learn to see reality correctly to know the truth. *Ode to Mt. Hayachine* gave us the best example of this.” (Paulo Rocha)

ENCONTROS

Three days in Greece

SPHINX CINEMA - ZAAL 3
DON/THU 31 MARCH 22:00

Trois jours en Grèce

— *Three days in Greece*

Jean-Daniel Pollet

1991, FR, DCP, Greek / French spoken, English subtitles, 94'

Restored version courtesy of La Traverse / English subtitles created by Courtisane

Jean-Daniel Pollet zei steeds dat Griekenland zijn “tweede thuis” was. Hij ontdekte het in 1962, op zijn zesentwintig, tijdens de reis die voorafging aan het maken van *Méditerranée* (1963). Bij zijn terugkomst sloot hij zich maandenlang op in een kamer, op zoek naar de montage, die hij vond op een paasdag. Nooit tevoren hadden we zoiets gezien: een reeks beelden die terugkeren, gearrangeerd in een fuga waarvan de lussen de circulariteit herhalen van de reis rond de Middellandse Zee. In de loop der jaren keerde Pollet steeds weer terug naar Griekenland en filmde er een aantal van zijn belangrijkste films. In 1991 sloot *Trois jours en Grèce* deze reeks af. Het filmen, drie decennia na zijn eerste reis, zou zijn laatste verblijf in het moederland worden. De laatste Griekse film, in overeenstemming met de inherente wet van Pollets cinema, is ook een terugkeer naar de bron, een remake, een herwerken en herlanceren van *Méditerranée*. Een heruitvinden van de gebroken circulariteit van deze film, van het gesyncopeerde ritme ervan, dezelfde duizelingwekkende dans boven de afgrond, maar ongebondener, lichter, opgetild door de gratie van een nieuwe sereniteit... Pollet's cinema, aangevuurd door de geest van de dans, bereikt in *Trois jours en Grèce* de omvang van een kosmogonie. (Cyril Neyrat)

Jean-Daniel Pollet used to say that Greece was his “second home”. He encountered it in 1962, at the age of twenty-six, during the journey that preceded the making of *Méditerranée* (1963). On his return, he spent several months locked up in a cellar looking for the montage, which he found one Easter day. Never before had we seen such a thing: a series of images that return and are arranged in a fugue whose loops replay the circularity of the journey around the Middle Sea. Over the years, Pollet never stopped going back to Greece, filming some of his major films there. In 1991, *Three days in Greece* closed the series. The filming, three decades after the first trip, would be his last stay in the motherland. The last Greek film, it is also, in accordance with the deep law of Pollet's cinema, a return to the origin, remake, reworking and relaunching of *Méditerranée*. Reinvention of its broken circularity, of its syncopated pace, the same vertigo danced above the abyss, but untied, unfolded, lightened or lifted by the grace of a new serenity... Pollet's cinema, transported by the spirit of dance, reaches in *Trois jours en Grèce* the amplitude of a cosmogony. (Cyril Neyrat)

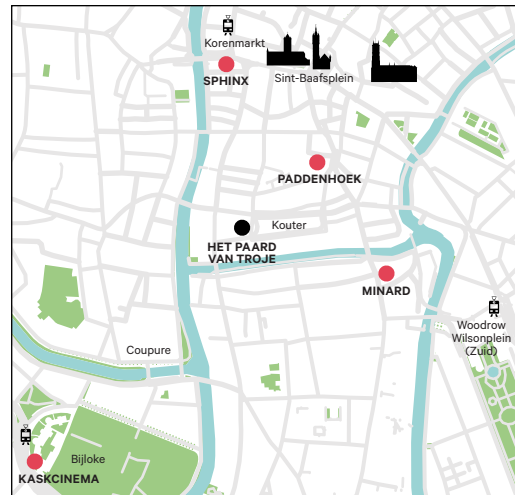
“In a classic film, Belmondo gets out of a car, enters a restaurant, goes to the phone. We follow him. It's not editing, even if there are connections, several shots: we just follow him, from one shot to the next. The ellipsis — you cut a little bit of time and the viewer is supposed to understand what you cut — it's still not really editing, you have to cut even more — you don't know why you go from one shot to another. Then you get a certain logic, poetry... For me, this language comes naturally: there, long live the editing and the mechanism of dreams soaked in the unconscious!... long live the editing at night just before going to sleep. An enlightening montage, as with dreams, where there is no other logic than that of the unconscious. A logic which is that of happiness or that of suffering.” (Jean-Daniel Pollet)

PRAKTISCH / PRACTICAL

LOCATIES / LOCATIONS

Minard - Romain Deconinckplein 2, 9000 Gent
Sphinx Cinema, Sint-Michielselling 3, 9000 Gent
KASKcinema, Campus Bijloke, Godshuizenlaan 4, 9000 Gent
Paddenhoek, Paddenhoek 3, 9000 Gent

FESTIVAL GUEST OFFICE & BOOKSHOP

Minard, Romain Deconinckplein 2, 9000 Gent
Woe/wed 17:00 > 23:00
Don/Thu, Vri/Fri 11:00 > 22:00
Zat/Sat 10:30 > 22:00

Sphinx Cinema, Sint-Michielselling 3, 9000 Gent
Zon/Sun 10:30 > 20:00

Bezoek onze sponsor voor meer boeken / Visit our sponsor for more books: Paard van Troje, Kouter 113, 9000 Gent!

TICKETS

www.courtisane.be
Screenings € 8

Online voorverkoop tickets tot twee uur voor aanvang screening
Online presale tickets until two hours before the screening

Voor **openingsavond en slotfilm** is ticket in voorverkoop vereist, voor genodigden en geaccrediteerden is hiervoor reservatie via laura@courtisane.be vereist

For **opening night and closing film** a presale ticket is required, for guests and accredited reservation is required here: laura@courtisane.be

Kassa's op festivallocaties open 30' voor aanvang voorstelling
Box office at venues open 30' before screening

Mensen die ervoor in aanmerking komen kunnen met hun **UITPAS** tickets verkrijgen aan 80% korting. Dit kan in de UiTWinkel (Veldstraat 82B) en bij ons aan de kassa. / People who qualify can buy tickets with their **UITPAS** with a discount of 80%. This is possible in the UiTWinkel (Veldstraat 82B) and at our ticket counters.

TOEGANKELIJKHEID / ACCESSIBILITY

Al onze locaties zijn **rolstoeltoegankelijk**.
Voor assistentie in Sphinx Cinema contacteer 0486 / 333 830
All our locations are **wheelchair accessible**.
For assistance in Sphinx Cinema contact 0486 / 333 830

COLOFON / COLOPHON

FESTIVAL TEAM

Pieter-Paul Mortier
Director, program
Ditte Claus
Production, administration
Helena Huvenne
Guests, production
Laura Persijn
Press, communication
Stoffel Debuysere
Program, publications
María Palacios Cruz
Program, publications
Vincent Stroep
Program, production
Ricardo Matos Cabo
Program
Emma Steurs
Volunteers
Stijn Schiffeleers
Projection coordination
Martin Putto, Saco Dhondt, Bob Mees
Projection
Maarten Vandaele
DCP, files
Gunther Fobe
Graphic identity, print design
Dirk Deblauwe
Graphic identity, web design
Réka Ólvedi, Timothy Minjauw
Interns
Veva Leye, Rebecca Jane Arthur
Translations, editing
Laurent Tenzer
Subtitles
Michiel Devijver
Photographer
Nathalie De Neve, Michael Knapen, Lennert Dierick, Jan De Vrieze, Johan Dutoit, Katrien Coupez, Kitty Van Cleef, Griselda Hoxhaj, Marina De Paepe
Minard
Patrick Deboes, Wendy Vercauteren, Sofie Mercier
Sphinx Cinema
Elisa De Schepper, Lennart Soberon, Linnea Litegrann
KASKcinema

RvB

Hilde D'haeyere, Fairuz Ghammam, Iris Verhoeven, Mohanad Yaqubi

AV

Wieter Bloemen, Sirah Foighel Brutmann, Gerard-Jan Claes, Dirk Deblauwe, Stoffel Debuysere, Gunther Fobe, Helena Kritis, Hendrik Leper, Marie Logie, Bob van Langendonck, Caroline Van Peteghem

Courtisane is in residentie in KASK & Conservatorium, de school of arts van HOGENT en Howest / Courtisane is in residency in KASK & Conservatorium, the school of arts of HOGENT and Howest

Ticketing met de steun van / with the support of Film Fest Ghent

Met de steun van / With the support of Vlaamse Overheid, Stad Gent

INFO

www.courtisane.be / info@courtisane.be
Raadpleeg www.courtisane.be voor de laatste covid maatregelen.
Please check www.courtisane.be for the latest covid measures.

DANK AAN / THANK YOU

alle filmmakers en deelnemende kunstenaars / all the participating filmmakers and artists

alle 'Vrienden van Courtisane' / all 'Friends of Courtisane'

alle vrijwilligers / all volunteers

Accattone films (Ruben Desiere, Rasmus Van Heddeghem), Anne Alexander, argos (Niels Van Tomme, Maryam K Hedayat), Arsenal - Institute for Film and Video Art (Angelika Ramlow, Cornelis Los, Stefanie Schulte Strathaus, Carsten Zimmer), Art Cinema OFFoff (Ruben Demasure, Isolde Vanhee), Artigand (Leen Dhaens, Lieve Maeyens), Auguste Orts (Pepa De Maesschalck, Catherine Plenevaux), Avila Film (Niels Putman), Erika Balsom, Berlinale, Berlinale Forum, Beursschouwburg (Sofia Dati), Cis Bierinckx, Bijlokesite (Géraldine Labeeu), Black Audio Film Collective (John Akomfrah, Reece Auguiste, Edward George, Lina Gopaul, Avril Johnson, Claire Joseph, David Lawson, Trevor Mathison), Catarina Boeiro, Céline Brouwez, Fabiano Canosa, Edwin Carels, CellAR (Jef Pinxteren), Cinenova (Charlotte Procter), Cinemateca Portuguesa (Tiago Baptista, Sara Moreira), CINEMATEK (Tomas Leyers, Christophe Piette, Lara Wolfs), Compañía de Cine (Julia Beyer Agostini), Creative Europe MEDIA Desk Vlaanderen (Frank Herman), Wim De Temmerman, De Coster Roland bvba (Pascal Coene), Dok Brewing Company (Dimitri Messiaen, Arthur Messiaen en Janos De Baets), Electronic Arts Intermix, Antje Ehmman, elephy, Elias Querejeta Zine Eskola (Pablo La Parra Pérez), Escautville (Ulrike Lindmayr), Essay Film Festival (Janet McCabe, Matthew Barrington), Faja Lobi (Jurgen Heytens), FedEx (Tom Compennolle), FID Marseille (Jean-Pierre Rehm, Tsveta Dobrev), Field of Vision (Charlotte Cook, Shakira Evans), Film Fest Gent (Wim De Witte, Marijke Vandebuerie, Michiel Philippaerts, Lien Puttemans), Film-Makers' Cooperative (MM Serra), Filmes de Quintal (Júnia Torres), Teresa Garcia, Harvard Film Archive (Haden Guest), HISK (Isabel Devriendt), HoGent (Algemeen directeur Koen Goethals, Jonas Henry), Martine Huvenne, ICA (Steven Cairns), IFFR (Erwin van 't Hart, Gerwin Tamsma), KASK / School of Arts (Filip Rathé, Dries De Wit, Joke Vangheluwe, Ilse Den Hond, Claudine Bussens, Marina De Pot, Anouk De Clercq, Jasper Rigole, Thomas Janssens, Dries Op de Beeck, Bob Mees, Sam Van Ingelgem, Laurent Derycke), KASKcafé (Tille De Smet), KASKcinema, La Traverse (Gaël Teicher), Light Cone (Miguel Armas, Emmanuel Lefrant), Lisson Gallery (Andrew Price, Peter Hammond, Sophia Musa), Annie Logie, LUCA (Herman Asselberghs), LUX (Benjamin Cook, Oila Gill, Sophia Musa, Charlotte Procter, Matt Carter), MAM (José Quental), Olivier Marboeuf, Marie & Charlotte & William, Mia & Maria, Minard, MoMa (Katie Trainor), Katherine Mortier, oKo (Leen Laconte, Anne-Marie Croes, Niek Verlinden), Luciana Oliveira, Open City Documentary Festival (Oliver Wright, Lucy Wardley), Garbiñe Ortega, Paard van Troje (Kris Latoir, Sarah De Koning, Arno Van Vlierberghe), Peeze (Stefan Feron), Marthe Peters, Picture Palace Pictures (Madeleine Molyneux), QO-2 (Julia Eckhardt), Alejandra Rogghe, Sabzian (Pepa De Maesschalck), Reem Shilleh, Smoking Dogs Films, Sonja Simonyi, Sphinx cinema, Square Eyes (Wouter Jansen), Stad Gent (Schepen van Cultuur Sami Souguir, Ilse Delmeire, Marijke Leye, Margie Van de Slycke), TALITHA (Guillaume Launay, Léa Morin), Tate Modern (Carly Whitefield), Diederik Thuy, UGent (Michel Dierick, Gertjan Willems, Els Broodcorens, Daniel Biltreyst, Steven Jacobs), UITPAS Gent (Julie Beekman, Miet Demuynck), Bart Van Aken, Rik Vandecaveye, Daphne Vermeersch, Ellen Vermeulen, Viennale (Eva Sangiorgi), Vlaamse Gemeenschap (Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management Jan Jambon en Departement Cultuur, Jeugd & Media), Vooruit (Wouter Vanhaelemeesch), Walhalla Food (David Marquenie), Walpoort (Dirk Huys), Frances & Mark Webber, Habiba Zardoum

Photos/stills credits

Black Audio Film Collective - Expeditions 1 - Signs of Empire, 1983 / Images of Nationality, 1984
© Smoking Dogs Films; Courtesy Smoking Dogs Films and Lisson Gallery.

Cover Image

Pseudosphynx by Ana Vaz

Printed by Zwartopwit on 100% recycled paper

V.U. Pieter-Paul Mortier, Courtisane vzw, p.a. KASK, Louis Pasteurlaan 2, 9000 Gent

The thing is

EMAF

No 35

20.04. — 29.05.
↳ Exhibition

20.04. — 24.04.
↳ Festival

European
Media
Art
Festival
Osnabrück

PUNTO DE VISTA

Festival
Internacional
de Cine Documental
de Navarra

14–19.03.22
Pamplona
Iruña

Nafarroako Zinema
Dokumentaleko
Nazioarteko Jaialdia

International
Documentary
Film Festival
of Navarra

**So
many
books** **So
little
time**

Frank Zappa (1940-1993)

BOEKHANDEL

GENT@PAARDVANTROJE.BE

**PAARD
VAN
TROJE**

+32 9 330 08 83

KOUTER 113-114 B9000 GENT

**DOK
BREWING
CO**

CellAR.PRO
Your delicious wine online

BIJZONDERE WIJNEN, DELICATESSEN EN
DRANKEN VAN OVER HEEL DE WERELD.
KWALITEITSVOLLE PRODUCTEN OP MAAT
VAN UW BUDGET.

ONTDEK ONS UITGEBREID ASSORTIMENT.

M.0489 32 63 31
INFO@CELLAR.PRO

FESTIVAL SCHEDULE

WOE/WED 30 MARCH	DON/THU 31 MARCH				VRI/FRI 1 APRIL				ZAT/SAT 2 APRIL			ZON/SUN 3 APRIL	
MINARD	KASKCINEMA	PADDENHOEK	SPHINX 3	MINARD	KASKCINEMA	PADDENHOEK	SPHINX 3	MINARD	PADDENHOEK	SPHINX 3	MINARD	PADDENHOEK	SPHINX 3
				11:00 - 17:00 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON EXPEDITIONS FREE ENTRANCE PAG 52				11:00 - 17:00 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON EXPEDITIONS FREE ENTRANCE PAG 52				11:00 ARTIST IN FOCUS ANA VAZ EMBODIMENTS PAG 38	11:00 ENCONTROS TRAS-OS-MONTES ANTONIO REIS & MARGARIDA CORDEIRO PAG 68
					14:00 ENCONTROS ODE TO MT. HAYACHINE SUMIKO HANEDA PAG 69							13:30 ARTIST IN FOCUS ANA VAZ ONCE THERE WAS BRASÍLIA PAG 46	13:30 SELECTIE 12 THE UNITED STATES OF AMERICA PAG 22
	15:00 ENCONTROS POLIFONIAS PIERRE-MARIE GOULET PAG 65						16:00 SELECTIE 5 PRISM PAG 11					16:00 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON WHO NEEDS A HEART PAG 58	
			17:30 ARTIST IN FOCUS ANA VAZ ON THE IMAGE SKIN PAG 43				TALK		13:30 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON TWILIGHT CITY / AMERICA PAG 56	14:00 ENCONTROS MUDAR DE VIDA PAULO ROCHA PAG 67			
	17:30 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON LAST ANGEL OF HISTORY PAG 54				18:00 SELECTIE 6 ROSINSKA / PARKER / AHWESH / ARTHUR / LERTXUNDI PAG 12				15:00 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON CONVERSATION FREE ENTRANCE PAG 57				
									17:30 ARTIST IN FOCUS ANA VAZ EXORCISMS PAG 34	17:00 ENCONTROS ENCONTROS PIERRE-MARIE GOULET PAG 64			17:00 SELECTIE 13 A NIGHT OF KNOWING NOTHING PAG 24
									TALK			18:00 SELECTIE 14 ABOUDA & ALAIN BONNAMY PAG 26	
20:00 SELECTIE 1 KIND HEARTS OPENING NIGHT PAG 4		20:00 SELECTIE 2 MORGAN QUAINANCE A PAG 6	20:00 SELECTIE 4 ALLAN & HENNESSEY / SWEITZER & KHALIL PAG 10				20:00 SELECTIE 7 DORNIEDEN, MONROY & KIM / LITVINTSEVA & WAGNER PAG 14	20:00 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON PERFORMANCE PAG 59					20:00 SELECTIE 10 FAROCKI / MAURER PAG 18
		TALK											20:00 SELECTIE 15 ORPHEUS PAG 28
22:00 - 23:30 ARTIST IN FOCUS TREVOR MATHISON EXPEDITIONS FREE ENTRANCE PAG 52		22:00 SELECTIE 3 MORGAN QUAINANCE B PAG 8	22:00 ENCONTROS THREE DAYS IN GREECE JEAN-DANIEL POLLET PAG 70			22:00 ARTIST IN FOCUS ANA VAZ UNSCHOOLING THE SENSES PAG 41	22:00 SELECTIE 8 CAMOUFLAGE PAG 15		20:00 ARTIST IN FOCUS ANA VAZ HALLUCINATIONS PAG 37		22:00 SELECTIE 11 BRUTMANN & EFRAT / KELLER PAG 20		

Word vriend van Courtisane en mis niets van wat we in 2022 te bieden hebben. Voor slechts € 50 krijg je toegang tot het volledige programma van Courtisane festival en onze andere activiteiten doorheen het jaar. Met de **deluxe vrienden-van-pas van € 100 krijg je daarbovenop ook twee Courtisane publicaties naar keuze. Mail naar info@courtisane.be of meld je aan via www.courtisane.be**

Become a friend of Courtisane and don't miss anything we have to offer in 2022. For only € 50 you receive a pass which gives you access to the entire Courtisane festival program and all our other activities throughout the year. With the **deluxe friends-of-Courtisane-pass of € 100 you will also receive two Courtisane publications. Contact info@courtisane.be or fill out the form on www.courtisane.be**

*Het programma kan door onvoorziene omstandigheden nog wijzigen.
Hou de website in de gaten voor updates.*

*Programs may be subject to change due to unexpected circumstances.
Please check our website for regular updates.*

www.courtisane.be

